

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky

Program starostlivosti o Chránené vtáče územie Žitavský luh na roky 2020 – 2049

30. apríl 2020

Spolufinancované z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátneho rozpočtu v rámci projektu „Vypracovanie programov starostlivosti o vybrané chránené vtáče územia – 2. etapa“

OBSAH

ÚVOD	3
1. ZÁKLADNÉ ÚDAJE	4
1.1. ČÍSLO PODĽA ŠTÁTNEHO ZOZNAMU	4
1.2. PRÍSLUŠNOSŤ K EURÓPSKEJ SÚSTAVE CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ	4
1.3. KATEGÓRIA A NÁZOV ÚZEMIA	4
1.4. PLATNÝ PRÁVNÝ PREDPIS O VYHLÁSENÍ CHRÁNENÉHO ÚZEMIA	4
1.5. CELKOVÁ VÝMERA CHRÁNENÉHO ÚZEMIA	4
1.6. SÚČASNÝ STAV PREDMETU OCHRANY	4
1.6.1. Prírodné pomery	4
1.6.2. Stručný opis predmetu ochrany	8
1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany	8
1.6.3.1. Súčasný stav druhov	8
1.6.3.1.1. Definovanie stavu druhu chriašť bodkovaný v CHVÚ Žitavský luh	8
1.6.3.1.2. Definovanie stavu druhu kačica chrapačka v CHVÚ Žitavský luh	11
1.6.3.1.3. Definovanie stavu druhu kaňa močiarna v CHVÚ Žitavský luh	15
1.6.3.2. Stav druhov vtákov a ich biotopov na ochranu ktorých sa vyhlasuje CHVÚ	17
1.6.3.2.1. Chriašť bodkovaný	18
1.6.3.2.2. Kačica chrapačka	18
1.6.3.2.3. Kaňa močiarna	18
1.6.3.3. Cieľový stav druhu	18
1.6.3.3.1. Cieľový stav druhu chriašť bodkovaný	18
1.6.3.3.2. Cieľový stav druhu kačica chrapačka	18
1.6.3.3.3. Cieľový stav druhu kaňa močiarna	19
1.6.3.4. Osobitné záujmy	19
1.6.3.4.1. Osobitné záujmy u druhu chriašť bodkovaný	19
1.6.3.4.2. Osobitné záujmy u druhu kačica chrapačka	19
1.6.3.4.3. Osobitné záujmy u druhu kaňa močiarna	19
1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území	19
1.7. VÝSLEDKY KOMPLETNÉHO ZISŤOVANIA STAVU LESA	20
2. SOCIOEKONOMICKÉ POMERY (VYUŽÍVANIE ÚZEMIA A JEHO OKOLIA, POZITÍVNE A NEGATÍVNE FAKTORY)	20
2.1. HISTORICKÝ KONTEXT	20
2.2. STRUČNÝ OPIS AKTUÁLNEHO STAVU	21
2.3. NÁVRH ZÁSAD A OPATRENÍ VYUŽÍVANIA ÚZEMIA A JEHO OKOLIA Z HĽADISKA CIEĽOV OCHRANY	22
2.3.1. Návrh zásad a opatrení pre jednotlivé predmety ochrany	23
2.3.1.1. Návrh zásad a opatrení pre chriašťa bodkovaného	23
2.3.1.2. Návrh zásad a opatrení pre kačicu chrapačku	23
2.3.1.3. Návrh zásad a opatrení pre kaňu močiarnu	24
2.3.2. Návrh zásad a opatrení pre CHVÚ Žitavský luh	24
2.3.2.1. Poľnohospodárstvo	24
2.3.2.2. Lesné hospodárstvo	25
2.3.2.3. Rekreačia a šport	25
2.3.2.4. Poľovníctvo a rybárstvo	25
2.3.2.5. Ťažba nerastných surovín	25
2.3.2.6. Vodné hospodárstvo	26
2.3.2.7. Ďalšie využitie	26
2.3.2.8. Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity	27
3. CIELE STAROSTLIVOSTI A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE	27
3.1. STANOVENIE DLHODOBÝCH CIEĽOV STAROSTLIVOSTI	27

3.2. STANOVENIE OPERATÍVNYCH CIEĽOV	29
3.3. RÁMCOVÉ PLÁNOVANIE A MODELY HOSPODÁRENIA PRE LESNÉ BIOTOPY	29
3.4. NAVRHOVANÉ OPATRENIA, STANOVENIE HARMONOGRAMU ICH PLNENIA, URČENIE SUBJEKTU ZODPOVEDNÉHO ZA ICH PLNENIE, STANOVENIE MERATEĽNÝCH INDIKÁTOROV ICH PLNENIA	29
4. SPÔSOB VYHODNOCOVANIA PLNENIA PROGRAMU STAROSTLIVOSTI.....	46
5. POUŽITÉ PODKLADY A ZDROJE INFORMÁCIÍ.....	50
6. PRÍLOHY.....	52
6.1. MAPA PREDMETOV OCHRANY	52
6.2. MAPA IDENTIFIKÁCIE VLASTNÍCKO-UŽÍVATEĽSKÝCH VZŤAHOV.....	53
6.3. MAPA VYUŽITIA ÚZEMIA	54
6.4. INÁ DOKUMENTÁCIA	55
6.4.1. Mapa prekryvu s prírodnou rezerváciou Žitavský luh a prírodnou pamiatkou Rieka Žitava.....	55
6.4.2. Mapa vymedzeného územia podľa príloh vyhlášky MŽP SR č. 31/2008 Z. z.	56
6.4.3. Mapa vlastníctva štátu v okolí CHVÚ.....	57

ÚVOD

Chránené vtáčie územie Žitavský luh (ďalej len ako „CHVÚ Žitavský luh“ alebo „CHVÚ“) bolo vyhlásené v roku 2008 pre zabezpečenie priaznivého stavu biotopov druhov vtákov **kačica chrapačka¹, chriašť bodkovaný¹ a kaňa močiarna** a pre zabezpečenie podmienok ich prežitia a rozmnožovania.

V programe starostlivosti je uvedené podrobné hodnotenie stavu uvedených 3 druhov vtáctva, ako aj z tohto hodnotenia vychádzajúce **2 dlhodobé ciele ochrany, 7 operatívnych cieľov a 45 opatrení** na ich dosiahnutie. K dlhodobým cieľom programu starostlivosti o CHVÚ Žitavský luh patrí **zlepšenie stavu chriašťa bodkovaného a kačice chrapačky do kategórie A a zachovanie stavu kane močiarnej v kategórii B.**

CHVÚ Žitavský luh má výmeru 155,40 ha a približne 85 % jeho územia tvorí poľnohospodársky využívaná pôda v okresoch Nové Zámky a Nitra. Územie CHVÚ Žitavský luh sa prekrýva s dvoma chránenými územiami, prírodnou rezerváciou Žitavský luh (prekryv 47,4%) a prírodnou pamiatkou Rieka Žitava (prekryv 0,54%), v ktorých platí štvrtý stupeň ochrany. Na zvyšnej časti CHVÚ platí prvý stupeň ochrany.

Program starostlivosti o CHVÚ Žitavský luh je dokumentáciou ochrany prírody a krajiny, v ktorej sú stanovené **ciele pre vyššie spomenuté vtáčie druhy, opatrenia na dosiahnutie cieľov a realizačné aktivity**. Na základe rokovaní s dotknutými subjektmi bola vypracovaná odborná štúdia k vodnému režimu v lokalite Žitavský luh, ktorá bude využitá pri realizácii ostatných relevantných opatrení tak, aby nedošlo k zvyšovaniu hladiny podzemnej vody v okolitých obciach. Významnou súčasťou programu starostlivosti je preto integrovanie praktickej ochrany prírody ako bežnej súčasť krajiny s ohľadom na citlivé hospodárenie a starostlivosť o krajinu s pozitívnym vplyvom na ekosystémové služby a biodiverzitu. Implementácia programu starostlivosti v úzkej spolupráci s občanmi okolitých obcí sa bude podieľať na zlepšení stavu prírody a životného prostredia v CHVÚ Žitavský luh, a teda v celom okolí CHVÚ Žitavský luh.

Schválením programu starostlivosti sa nemení súčasný právny stav, ktorý je upravený v zákone č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „**zákon č. 543/2002 Z. z.**“) a vo vyhláske Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 31/2008 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Žitavský luh, ako aj v ďalších predpisoch na úseku ochrany prírody, starostlivosti o lesy, poľovníctva, rybárstva, územného plánovania a iných. Spresňujú sa však **zásady využívania územia a stanovujú sa opatrenia na dosiahnutie cieľov ochrany vtáctva.**

Schválením programu starostlivosti o CHVÚ Žitavský luh budú vytvorené podmienky pre systematickejšiu ochranu vtáctva, pre zlepšenie spolupráce s dotknutými subjektmi a pre financovanie aktivít z fondov Európskej únie. V rámci projektu LIFE12NAT/SK/00488 Integrovaný manažment riečnych ekosystémov na južnom Slovensku bola v roku 2019 postavená veža na pozorovanie vtáctva a kosením a pastvou došlo k zlepšeniu biotopov pre hniezdiace i migrujúce druhy vtáctva.

¹ Vo vyhláske Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 31/2008 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Žitavský luh, sú použité slovenské mená druhov podľa prílohy č. 4 k vyhláske Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. o ochrane prírody a krajiny. Vzhľadom na zmenu slovenského názvoslovia druhov voľne žijúceho vtáctva sú pre niektoré druhy v tomto programe starostlivosti uvádzané aktuálne mená druhov v zmysle tejto zmeny, ako aj podľa prílohy č. 32 citovanej vyhlásky.

1. ZÁKLADNÉ ÚDAJE

1.1. Číslo podľa štátneho zoznamu

CHVÚ Žitavský luh je evidované v štátnom zozname osobitne chránených častí prírody a krajiny pod č. A/18.

1.2. Príslušnosť k európskej sústave chránených území

CHVÚ Žitavský luh je súčasťou európskej sústavy chránených území Natura 2000².

1.3. Kategória a názov územia

Kód územia: SKCHVU038
Kategória: chránené vtáčie územie
Názov územia: Žitavský luh

1.4. Platný právny predpis o vyhlásení chráneného územia

Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 31/2008 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Žitavský luh (ďalej len „vyhláška MŽP SR č. 31/2008 Z. z.“), nadobudla účinnosť 1. februára 2008.

1.5. Celková výmera chráneného územia

Celková rozloha CHVÚ Žitavský luh stanovená vo vyhláške MŽP SR č. 31/2008 Z. z. je **155,4 ha**.

Tabuľka č.1: Výmera v členení podľa druhov pozemkov

Kód pozemku	Druh pozemku	Zastúpenie v %
2	orná pôda	47,65
7	trvalý trávny porast (TTP)	37,20
11	vodná plocha	2,03
13	zastavaná plocha a nádvorie	0,05
14	ostatná plocha	13,07
Spolu		100,00

Výmery sú spracované podľa stavu katastra nehnuteľností k 28. septembru 2019. Mapa využitia územia je v prílohe č. 6.3.

1.6. Súčasný stav predmetu ochrany

1.6.1. Prírodné pomery

Geografická poloha a vymedzenie územia

CHVÚ Žitavský luh sa nachádza v juhozápadnej časti Slovenskej republiky (SR), v Nitrianskom kraji, v okrese **Nové Zámky**. Lokalita sa nachádza cca 10 km severovýchodne od mesta Šurany. Územie tvorí alúvium rieky Stará Žitava v úseku medzi obcami Kmeťovo a Michal nad Žitavou. Prístup je z cesty č. II/511 Maňa – Vráble, ktorá prechádza východným okrajom lokality CHVÚ.

Klíma

CHVÚ je súčasťou **teplej klimatickej oblasti**, teplého, veľmi suchého okrsku s miernou zimou s teplotou v januári nad -3°C , s počtom letných dní nad 50. Podľa údajov z najbližšej meteorologickej stanice Hurbanovo je priemerná ročná teplota 10°C , v januári $-1,5^{\circ}\text{C}$, v júli

² § 28 ods. 1 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov

nad 20°C. Priemerný ročný úhrn zrážok 500 – 550 mm, v júli pod 20 mm, v januári 30 až 40 mm, absolútne denné maximum 81,8 mm. Počet dní so snehovou prikrývkou je menej ako 40, priemerná výška snehovej pokrývky je 8,9 cm. Územie patrí k priemerne inverzným polohám, prevláda juhovýchodné prúdenie vzduchu o rýchlosti 4 až 5,3 m/s, menej severozápadné 3,4 až 4,3 m/s.

Geologické podmienky a formy reliéfu

V rámci regionálneho geologického členenia Slovenska (Vass 1988) je CHVÚ súčasťou oblasti Vnútrohorské panvy a kotliny, **jednotky Podunajská panva**.

Podložie CHVÚ tvorí **neogén** – sivé a pestré íly, prachy, piesky, štrky, slojky lignitu, sladkovodné vápence a polohy tufitov (brodské, gbelské, kolárovske, volkovské a čečehovské súvrstvie). Východnú časť CHVÚ tvorí sčasti **vrchná krieda a paleogén** vnútorných Karpát – pieskovce, ílovce, slieňovce (budínsky vývoj – čížske súvrstvie) oligocénneho veku. V nadloží sú **kvartérne, prevažne fluviálne sedimenty** nívne humózne hliny alebo hlinito-piesčité až štrkovito-piesčité hliny dolinných nív. Dotknutým územím prechádzajú menšie priečne zlomové línie, prevažne v smere juhozápad – severovýchod.

V rámci geomorfologického členenia SR (Mazúr & Lukniš 1986) CHVÚ leží v Alpsko-himalájskej sústave, podsústave Panónska panva, provincii Západopanónska panva, subprovincii Malá dunajská kotlina, oblasti Podunajská kotlina, celku Podunajská pahorkatina, **podcelku Hronská pahorkatina**.

Geomorfologické pomery charakterizujú negatívne morfoštruktúry Panónskej panvy, mierne diferencované bez agradácie. Reliéf územia je zvlhnená rovina. Nadmorská výška sa pohybuje v priemere 130 až 135 m.

Z hľadiska výskytu geodynamických javov ide o stabilné územie bez náchylnosti na deformácie, v širšom okolí CHVÚ nie sú evidované žiadne svahové poruchy a zosuvy. Potenciálna vodná erózia je slabá. Makroseizmická intenzita dosahuje stupeň 7°MSK-64.

Hydrologické pomery

CHVÚ patrí do čiastkového **povodia Nitry**. Ide o vrchovinno-nížinnú oblasť s dažďovo-snehovým typom režimu odtoku a akumuláciou v mesiacoch december – január, vysokou vodnatosťou vo februári až apríli, maximom v marci a minimom v novembri. Lokalitu odvodňuje vodný tok Stará Žitava. Rieka Žitava je regulovaná. Tečie umelo vytvoreným korytom, pričom v dotknutom úseku ostalo zachované aj pôvodné prirodzene meandrujúce koryto Starej Žitavy. Napriamený tok Žitavy sa vlieva do Nitry pri Šuranoch, Stará Žitava pokračuje na juh a je ľavostranným prítokom Starej Nitry.

CHVÚ patrí do hydrogeologického regiónu: Kvartér dunajských terás na úpätí Hronskej pahorkatiny s určujúcim typom medzizrnovej priepustnosti. Hydrogeologické pomery charakterizuje mierna prietočnosť a hydrogeologická produktivita.

Pôdy

V CHVÚ a jeho okolí prevládajú **čiernice glejové, sprievodné čiernice kultizemné a gleje**; z karbonátových a nekarbonátových aluviálnych sedimentov. Z hľadiska zrnitosti sú zastúpené pôdy **ílovité**. Pôdy sú mierne vlhké so strednou retenčnou schopnosťou a strednou priepustnosťou. Ohrozenie vodnou eróziou pôdy sa udáva slabé, pôdy sú nekontaminované, resp. mierne kontaminované.

Flóra a fauna

Žitavský luh predstavuje v **Požitaví najväčší celok aluviálnych lúčnych porastov a močiarnych spoločenstiev**. Z botanického hľadiska bolo na území v rokoch 1979 – 1982 zistených 262 taxónov vyššej flóry a z toho 36 bolo zahrnutých do červeného zoznamu ohrozených druhov SR (Svobodová 1992). Novšie výskumy hovoria iba o počte 185 druhov (Sádovský 2008). Viaceré vzácne druhy tu tvoria veľké a stabilné populácie. Všeobecne napr. celý zväz *Cnidion venosi* je na Slovensku považovaný za ohrozený. Je to jedno z najviac druhovo bohatých spoločenstiev nivných lúk s výskytom vzácnych druhov. Veľmi ohrozené sú

aj spoločenstvá asociácie *Caricetum melanostachyae* a jemu príbuzné. Rastú na veľmi jemných prechodoch močiarnych a lúčnych spoločenstiev. Niektoré vzácne druhy za posledných 30 rokov, kedy tu robila výskum Svobodová (1992), vymizli, resp. sa nepotvrdil ich výskyt, napr. páľčivka žilkatá (*Cnidium dubium*), halucha dutá (*Oenanthe fistulosa*), hviezdica močiarna (*Stellaria palustris*).

Najväčšiu plochu z komplexu spoločenstiev v území Žitavského luhu zaberajú **ostricové porasty, ktoré sú dominantou močiarov**. Tieto spoločenstvá reprezentujú hlavne dva dominantné druhy: ostrica pobrežná (*Carex riparia*) a ostrica štíhla (*Carex acuta*). V porastoch ostríc rastú tiež druhy kosatec žltý (*Iris pseudacorus*), mliečnik močiarny (*Tithymalus palustris*), čistec močiarny (*Stachys palustris*), lipnica močiarna (*Poa palustris*), iskerník plazivý (*Ranunculus repens*), aj vzácnejšia žltuška lesklá (*Thalictrum lucidum*) alebo záružlie močiarna (*Caltha palustris*). Na juhovýchode sú rozšírené vysoké vodné trávy: pálka širokolistá (*Typha latifolia*) a steblovka vodná (*Glyceria maxima*), ktoré vytvárajú pomerne uniformné porasty a rozšírili sa hlavne niekoľko rokov po zmene vodného režimu v rezervácii (cca od r. 1987). Zmena vodného režimu umožňuje prakticky celoročné zaplavenie a splachy pôdy zo svahov Hronskej pahorkatiny, ktoré zanesli voľné vodné plochy. Na miestach s hromadiacou sa biomasou sa darí vysokej tráve chrastnici trstovníkovitej (*Phalaroides arundinacea*). Ostricové porasty sú podľa súčasných poznatkov a v zmysle všeobecne záväzných právnych predpisov považované za národne významné biotopy.

Ako jedno z najväčších mokradí južného Slovenska má územie veľký význam aj pre výskyt **obojživelníkov**. Zo žiab sa tu vyskytujú ropucha zelená (*Bufo viridis*), ropucha bradavičnatá (*B. bufo*), skokany zelené (*Rana kl. esculenta*), rosnička zelená (*Hyla arborea*), kunka červenobruchá (*Bombina bombina*), skokan štíhly (*Rana dalmatina*), mlok bodkovaný (*Triturus dobrogicus*). Z **rýb** sa v CHVÚ vyskytuje európsky významný píž zlatistý (*Sabanejewia aurata*), lopatka dúhová (*Rhodeus amarus*), slíž severný (*Barbatula barbatula*) a čík európsky (*Misgurnus fossilis*).

Z **cicavcov** sa tu vyskytujú zaujímavejšie a vzácnejšie druhy ako vydra riečna (*Lutra lutra*). Z drobných zemných cicavcov sa tu vyskytujú piskor lesný (*Sorex araneus*), dulovnica menšia (*Neomys anomalus*), myš stepná (*Mus spicilegus*).

Najvýznamnejšou skupinou živočíchov územia sú vtáky. Doposiaľ tu bolo zistených **216 druhov avifauny, z čoho 70 druhov tu aj hniezdi**. Územie Žitavského luhu bolo pred reguláciou rieky Žitava najvýznamnejšou lokalitou pre bahniaky na Požitaví. Hojne tu hniezdili druhy ako kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*), močiarnica mekotavá (*Gallinago gallinago*), brehár čiernochvostý (*Limosa limosa*) a územím migrovali tisícové krdle druhu bojovník bahenný (*Philomachus pugnax*). Predmetom vyhlásenia prírodnej rezervácie Žitavský luh sú práve vtáky radu *Charadriiformes* a *Anseriformes*. CHVÚ Žitavský luh a komplex aluviálnych lúk a močiara má vysoký význam pre migráciu a hniezdenie druhov viazaných na nízkobylinné zaplavené porasty a podmáčané lúky, napríklad bahniakov (*Charadriiformes*), chriašťov (*Porzana porzana*, *P. parva*) a zúbkozobcov (*Anseriformes*).

Nachádzajú sa tu taktiež **4 európsky významné typy biotopov (z toho 1 prioritný *)**:

- *91E0 "Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy"; porasty, patriace do triedy *Salicetea purpureae*, zväzu *Salicion albae*;
- 6510 "Nížinné a podhorské kosné lúky"; rastlinné spoločenstvá mezofilných lúk, patriacich do triedy *Molinio-Arrhenatheretea*, zväzu *Arrhenatherion*;
- 6440 „Aluviálne lúky zväzu *Cnidion venosi*“; rastlinné spoločenstvá mokrých lúk, patriacich do triedy *Molinio-Arrhenatheretea*, zväzu *Cnidion venosi*;
- 3150 „Prirodzené eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu *Magnopotamion* alebo *Hydrocharition*“; tieto spoločenstvá patria do triedy *Lemnetea*, do zväzu *Lemnion minoris* a *Potamion pusilli*.

Vymedzenie a opis biotopov druhov

Predmetom ochrany v území sú tri druhy – chriašť bodkovaný (*Porzana porzana*), kačica chrapačka (*Anas querquedula*) a kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*).

Hniezdnymi biotopmi chriašťa bodkovaného sú plytké močiare, okraje rybníkov, vodných nádrží a melioračných kanálov s porastmi ostríc, chrastnice, prasličky a trste (Trnka 2002). Vo svete obýva najmä mokradné oblasti s hustým porastom trste, ostrice, tráv a iných emergentných bylín; občas v kombinácii s porastmi stromov (napr. rody *Acacia*, *Sesbania*, *Betula*, *Salix*, *Alnus*). Často obýva aj oblasti s vlhkým blatistým substrátom alebo mokrade zaplavené cca do 15 cm. Vyskytuje sa v močiaroch, slatinách, rybníkoch, jazerách, na okrajoch vodných nádrží a v mŕtvych ramenách riek (Taylor 1996). Podobného charakteru sú hniezdiská na Slovensku. V porovnaní s ostatnými chriašťami je chriašť bodkovaný menej viazaný na vodu; obýva aj malé periodické a vysychajúce mokrade i zamokrené lúky (Trnka 2002), ďalej brehy plytkých kanálov, nížinných potokov a mlák. Vyžaduje husté bylinné a krovité zárasty (Ferianc 1977). V rámci CHVÚ Žitavský luh druh hniezdi v plytkých močiaroch a podmáčaných lúkach so stabilnou výškou vodnej hladiny (3 – 10 cm) s porastmi pálky širokolistej (*Typha latifolia*), steblovky vodnej (*Glyceria maxima*) a ostríc (*Carex spp.*). V mokrých rokoch, s dostatkom vody na lúkach, využíva aj podmáčané psiarkové lúčne porasty. Potravné biotopy zahŕňajú oblasti podobné ako hniezdné biotopy.

Hniezdnymi biotopmi kačice chrapačky sú plytké, močaristé vodné plochy so stojatou alebo mierne tečúcou vodou a bohatým rastlinným porastom (Hudec 1994). Vo svete obýva najčastejšie vnútrozemie; najmä močaristé lúky, zaplavené polia, plytké sladkovodné močiare a jazerá s bohatou vodnou vegetáciou. Zimuje v pobrežných oblastiach, v sladkých alebo brakických vodách, aspoň s čiastočne ponorenou vegetáciou a s dobre vyvinutými brehovými porastmi, tiež na ryžových poliach, kanáloch a na mori (Carboneras et al. 2014). Na Slovensku hniezdi kačica chrapačka v otvorenej bezlesnej krajine s plytkou vodou a pobrežnou vegetáciou. Druh sa vyskytuje v stojatých vodách rozličných typov: inundačné územia okolo riek, močiare, slepé ramená, hate, rybníky, kanály s pomaly tečúcou vodou, s bohatým rastlinným zárastom vodných bylín a krovín (Ferianc 1977). Vodné plochy by mali mať brehový ako aj vo vode plávajúci porast (Hudec 1994). V rámci CHVÚ Žitavský luh je kačica chrapačka viazaná na nízkobylinné zaplavené porasty močiarov a aluviálnych lúk. Optimálny je bohato štruktúrovaný biotop vysokých tráv (pálka, trst', steblovka), ostríc a manažovaných vlhkých lúčnych porastov (pasenie, kosenie). Potravné biotopy zahŕňajú oblasti s otvorenou plytkou vodnou hladinou so striedajúcimi sa plochami vysokých tráv a lúčnych porastov.

Hniezdnymi biotopmi kane močiarnej sú rôzne typy mokradí so stojatou alebo pomaly tečúcou vodou a porastmi trsti, pálky alebo ostríc (Karaska et al. 2002). Vo svete obýva druh vodné biotopy so sladkou alebo brakickou vodou; napr. močiare, bažiny a lagúny s hustým porastom ostríc a pálky. Menej sa vyskytuje v oblastiach bez vodných plôch alebo len v blízkosti mokradí; napr. pasienky a iné plochy s nízkou vegetáciou, ryžové a iné obilné polia. Ako potravny biotop využíva poľnohospodársku krajinu; preferuje krmoviny (napr. lucerna), spravidla neďaleko mokradí. Počas migrácie sa vyskytuje aj v atypických biotopoch, napr. preletuje ponad lesnú krajinu a pohoria (zaznamenaná vo výške 3 000 m n. m. v západnom Kamerune) (Orta et al. 2015). Na Slovensku hniezdi kaňa močiarna v nížinách a kotlinách južného Slovenska. Menej obýva širšie údolia riek v predhorí Karpát alebo vnútrokarpatské kotliny. Viazanosť na rovinaté oblasti vyplýva zo špecifických nárokov druhu na hniezdný biotop - preferuje najmä močiare, brehy rybníkov, mŕtvych ramien a štrkoviská. Vzácnjšie hniezdi aj na suchej zemi (vyschnuté močiare s trst'ou alebo pálkou) a v poľnohospodárskej krajine (obilné lány) (Karaska et al. 2002). Okrem umiestnených hniezd nad vodou ojedinele hniezdi aj v kríkoch (Východoslovenská nížina, Matušík in litt.). Lovnými biotopmi na Slovensku sú územia s mozaikou mokradí a poľnohospodársky obrábanej pôdy (Karaska et al. 2002). V rámci CHVÚ Žitavský luh hniezdi kaňa močiarna v trvalo zaplavených močiarnych častiach územiach. Hniezdnymi biotopmi sú porasty pálky širokolistej (*Typha angustifolia*), steblovky vodnej (*Glyceria maxima*) a ostríc (*Carex spp.*), pričom počet hniezdných párov je podmienený vodným režimom, ktorý je riadený stavidlovým systémom (stabilná výška vodnej

hladiny s výkyvmi max. ± 10 cm). Vhodné potravné biotopy sú v rámci CHVÚ v okolí hniezdisk (lúky, pasienky, ostricové porasty) a v okolitej poľnohospodárskej krajine (obilniny, krmoviny).

1.6.2. Stručný opis predmetu ochrany

Účelom CHVÚ Žitavský luh je **zabezpečenie priaznivého stavu biotopov druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov** chriašťa bodkovaného, kačice chrapačky a kane močiarnej.

Pre chriašťa bodkovaného a kačicu chrapačku patrí Žitavský luh medzi päť CHVÚ na Slovensku, kde bola zistená najvyššia populácia týchto druhov. Pre kaňu močiarnu patrí toto územie medzi významné, keďže tu hniezdi viac ako 1 % celej národnej populácie tohto druhu.

1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany

Pri zhodnotení stavu predmetu ochrany sa vychádzalo z hodnotenia priaznivého stavu druhov, ktoré sú predmetmi ochrany v jednotlivých CHVÚ na základe **dát z monitoringu z r. 2015 – 2019**. Pre potreby hodnotenia stavu druhu je potrebné zohľadniť nielen stav populácie, ale aj biotopov a ohrození, preto sa pri hodnotení kritériá populácie, biotopov a ohrození uvádzajú v programe starostlivosti v celom rozsahu. Pre zhodnotenie napĺňania programu starostlivosti bude potrebné merať zmeny stavu druhov tými istými kritériami ako bol hodnotený ich stav v rokoch 2015 – 2019. Len takéto meranie stavu zabezpečí porovnateľné vyhodnotenie stavu pri neskoršom hodnotení. Z tohto dôvodu je nižšie uvedená pre každý predmet ochrany celá tabuľka hodnotenia priaznivého stavu v kapitole 1.6.3.1.

Stručné, súhrnné, celkové zhodnotenie stavov predmetov ochrany je uvedené v kapitole 1.6.3.2., stanovenie cieľových stavov druhov je uvedené v kapitole 1.6.3.3. a osobitných záujmov u dotknutých druhov v kapitole 1.6.3.4.

Mapa predmetov ochrany CHVÚ Žitavský luh je v prílohe č. 6.1.

1.6.3.1. Súčasný stav druhov

1.6.3.1.1. Definovanie stavu druhu chriašťa bodkovaného v CHVÚ Žitavský luh

Chriašťa bodkované hniezdi v močiarnych porastoch páľky širokolistej (*Typha latifolia*), steblovky vodnej (*Glyceria maxima*) a ostríc (*Carex spp.*). V mokrých rokoch, s dostatkom vody na lúkach, využíva aj podmáčané psiarkové lúčne porasty. CHVÚ Žitavský luh predstavuje pre druh posledné pravidelné hniezdisko na juhozápadnom Slovensku. Lokalita je zároveň aj významnou migračnou zastávkou. Pravidelný výskyt a hniezdenie druhu sú v území potvrdené od r. 1973 (Babó 1983). Lengyel (1992) na základe pozorovaní popisuje v r. 1990 až 1991 hniezdenie 1 až 2 párov, pričom 31. mája 1991 zaznamenal 4 až 5 volajúcich samcov. V rokoch 1992 až 1995 boli zaznamenané 1 až 3 teritoriálne samce. V máji 1996, zaznamenal Lengyel (Trnka 2002) na území výskyt 8 volajúcich samcov. V r. 1997 – 2013 bol zistený výskyt **1 až 3 teritoriálnych samcov a priame pozorovania adultných aj juvenilných jedincov** (Gúgh, Lengyel, Sádovský 2011). Počas jesenného ťahu sa tu zastavujú vtáky v odhadovanom počte **3 až 8 jedincov** (Gúgh, Lengyel, Sádovský 2011, Gúgh unpubl.). Údaje z r. 1997-2013 potvrdzuje aj monitoring z r. 2015-2019 (Aves symfony³).

Tabuľka č. 2: Definovanie stavu druhu chriašťa bodkovaného

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V priemere viac ako 4 volajúce samce za posledných 5 rokov.	V priemere 2 – 4 hniezdne páry/volajúce samce za posledných 5 rokov	V priemere menej ako 2 hniezdne páry/volajúce samce za posledných 5 rokov

³ On-line databázový systém Slovenskej ornitologickej spoločnosti/BirdLife Slovensko - <http://aves.vtaky.sk/index/>

	1.2. Populačný trend	Populácia na lokalite za posledných 5 rokov stúpla o viac ako 20 %.	Populácia je posledných 5 rokov stabilná alebo mierne kolíše (do ± 20 %).	Trend populácie na lokalite je klesajúci (v priemere viac ako o 20 % za posledných 5 rokov).
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Plytké močiare a podmáčané lúky so stabilnou výškou vodnej hladiny (3 – 10 cm) s porastmi ostríc, pálky a trsti na viac ako 35 ha územia, s priľahlými podmáčanými lúkami a periodicky zaplavenými, postupne vysychajúcimi porastmi vysokých tráv v okolí v mesiacoch jún – august na rozlohe 35 ha.	Plytké močiare s mierne kolísajúcou výškou vodnej hladiny (do 10 cm) v priebehu hniezdneho obdobia s porastmi ostríc, pálky a trsti na rozlohe 20 – 35 ha s okolitými podmáčanými a periodicky zaplavenými lúkami rozlohy 20 – 35 ha. Časť hniezdných biotopov (do 10 %) v priebehu hniezdneho obdobia vysychá.	Vysychajúce hniezdne biotopy na viac ako 10 % rozlohy vhodných hniezdných biotopov v území v období jún – august, výrazné kolísanie vodnej hladiny počas hniezdneho obdobia (nad 20 cm), intenzívna hospodárska činnosť (mechanizované kosenie, vypaľovanie, pasenie a preháňanie dobytky) počas hniezdneho obdobia.
	2.2. Biotopy dôležité počas migrácie	Plytké močiare a porasty močiarnych rastlín, obnažené bahnité plochy celkovo na rozlohe aspoň 35 ha, so stresovými faktormi na menej ako 20 % vhodných biotopov (neusmernená rekreácia, intenzívne hospodárenie), so stabilnou výškou vodnej hladiny (3 – 10 cm).	Plytké močiare a porasty močiarnych rastlín, obnažené bahnité plochy celkovo na rozlohe 20 – 35 ha so stresovými faktormi pôsobiacimi na 20 – 50 % vhodných biotopov (neusmernená rekreácia, intenzívne hospodárenie). Kolísanie vodnej hladiny počas migrácie o 10 – 20 cm.	Plytké močiare a porasty močiarnych rastlín, obnažené bahnité plochy celkovo na rozlohe menej ako 20 ha so stresovými faktormi pôsobiacimi na viac ako 50 % vhodných biotopov (neusmernená rekreácia, intenzívne hospodárenie). Výrazné kolísanie vodnej hladiny počas migrácie o viac ako 20 cm, resp. vysychanie biotopov.
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Menej ako 20 % územia podlieha stresovým faktorom – intenzívna pastva počas hniezdneho obdobia a preháňanie hospodárskych zvierat na hniezdiskách, vysychanie, kosba, vypaľovanie, porastov močiarnych rastlín.	20 – 50 % územia podlieha stresovým faktorom – intenzívna pastva počas hniezdneho obdobia a preháňanie hospodárskych zvierat na hniezdiskách, vysychanie, kosba, vypaľovanie, porastov močiarnych rastlín.	Viac ako 50 % územia podlieha stresovým faktorom – intenzívna pastva počas hniezdneho obdobia a preháňanie hospodárskych zvierat na hniezdiskách, vysychanie, kosba, vypaľovanie, porastov močiarnych rastlín.

	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdneho biotopu	Menej ako 20 % územia je ohrozené nevhodným vodným režimom (kolísanie výšky vodnej hladiny o viac ako 20 cm) a stresovými faktormi (intenzívna pastva a preháňanie hospodárskych zvierat) v dobe hniezdenia.	20 – 50 % územia je ohrozených nevhodným vodným režimom (kolísanie výšky vodnej hladiny o viac ako 20 cm) a stresovými faktormi (intenzívna pastva a preháňanie hospodárskych zvierat) v dobe hniezdenia.	Viac ako 50 % rozlohy územia je ohrozených nevhodným vodným režimom (kolísanie výšky vodnej hladiny o viac ako 20 cm) a stresovými faktormi (intenzívna pastva a preháňanie hospodárskych zvierat) v dobe hniezdenia.
	3.3. Stupeň ohrozenia migračného/zimujúceho biotopu	Menej ako 20 % plochy územia je ohrozených stresovými faktormi (intenzívna pastva a preháňanie hospodárskych zvierat) a pozmenené hospodárskou činnosťou (vypaľovanie, úprava a vyhrňovanie brehov, intenzívne hospodárenie na mokrých lúkach).	20 – 50 % plochy územia je ohrozených stresovými faktormi (intenzívna pastva a preháňanie hospodárskych zvierat) a pozmenené hospodárskou činnosťou (vypaľovanie, úprava a vyhrňovanie brehov, intenzívne hospodárenie na mokrých lúkach a periodických mokradiach).	Viac ako 50 % plochy územia je ohrozených stresovými faktormi (intenzívna pastva a preháňanie hospodárskych zvierat) a pozmenené hospodárskou činnosťou (vypaľovanie, úprava a vyhrňovanie brehov, intenzívne hospodárenie na mokrých lúkach).

Tabuľka č. 3: Zhodnotenie jednotlivých kritérií stavu druhu chriašť bodkovaný

Kritérium		Stav*	Váha parametra	Počet bodov
P	1.1. veľkosť populácie	1	3	3
	1.2. populačný trend	2	2	4
B	2.1. hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. biotopy migrácie	3	1	3
O	3.1. druhu	2	1	2
	3.2. hniezdneho biotopu	2	3	6
	3.3. migračného / zimujúceho biotopu	2	2	4
Dosažená hodnota spolu:				28
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				45

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Vysvetlivky: P – populácia, B – biotop, O – ohrozenia

Tabuľka č. 4: Celkové vyhodnotenie súčasného stavu druhu chriašť bodkovaný

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	62 %	

Zhodnotenie

Na základe zadefinovaných kritérií je stav druhu v území hodnotený ako priemerný priaznivý, s hodnotou 62 %. V CHVÚ Žitavský luh negatívne vplyva na hniezdne a potravné biotopy najmä regulovaný vodný režim, ktorý je v území zabezpečovaný umelým a zastaraným stavidlovým systémom, výška vodného stĺpca je meraná v CHVÚ Žitavský luh vodomernou latou. Hlavným problémom súčasného stavidlového systému je nemožnosť vhodného citlivého regulovania výšky vodnej hladiny v ramenách a v močiaroch, v dôsledku čoho dochádza, často aj v hniezdnej dobe, k veľkým výkyvom vodnej hladiny (± 20 cm).

1.6.3.1.2. Definovanie stavu druhu kačica chrapačka v CHVÚ Žitavský luh

Žitavský luh predstavuje posledné pravidelné a preukázané hniezdisko druhu na juhozápadnom Slovensku a významnú migračnú zastávku počas jarného a jesenného ťahu. Kačica chrapačka je v CHVÚ Žitavský luh ako hniezdič viazaná na nízokobylinné zaplavené porasty močiarov a aluviálnych lúk.

Územím migruje druh vo väčšom počte najmä v marci až apríli, kedy sa vyskytujú krdle v počte do 90 – 120 jedincov (Gúgh, Lengyel, Sádovský 2011, Gúgh unpubl.). Počas jesennej migrácie býva druh zaznamenaný v počte 20 až 30 jedincov (Gúgh, Lengyel, Sádovský 2011). Hniezdenie druhu v území je známe už z obdobia 1973 – 1981 (Babó in Gúgh, Lengyel, Sádovský 2011). Potvrdené bolo aj v r. 1984, dohľadom troch hniezd s násadou 9, 5 a s čiastočnou násadou 2 vajec (Hošek 2002). V r. 1990 – 2005 kačica chrapačka hniezdila v území v počte 1 – 6 párov. V r. 2006 – 2007 bol zaznamenaný len výskyt v hniezdnom období bez potvrdenia hniezdenia. V r. 2008 – 2013 hniezdil v danom území **minimálne 1 pár** (Lengyel 1992, Lengyel 1997, Gúgh, Lengyel, Sádovský 2011, Gúgh unpubl.). Počty hniezdných párov sú určované na základe pozorovania vodiacich samíc.

Tabuľka č. 5: Definovanie stavu druhu kačica chrapačka

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V CHVÚ hniezdia za posledných 5 rokov priemerne viac ako 4 páry.	V CHVÚ hniezdia za posledných 5 rokov priemerne 2 – 4 páry.	V CHVÚ hniezdia za posledných 5 rokov menej ako 2 páry.
	1.2. Populačný trend	Početnosť populácie sa za posledných 5 rokov na lokalite zvýšila o viac ako 20 %.	Početnosť populácie je na lokalite za posledných 5 rokov stabilná ($\pm 20\%$).	Trend početnosti populácie za posledných 5 rokov na lokalite je klesajúci o viac ako 20 %.

biotop	2.1. Hniezdny biotop	Bohato štruktúrovaný biotop vysokých tráv (pálka, trst', steblovka), ostríc a manažovaných vlhkých lúčnych porastov (pasenie, kosenie), otvorenej vodnej hladiny; vhodne riadený vodný režim na podmáčaných lúkach.	Štruktúrovaný biotop s prevažujúcim zastúpením vysokých tráv (pálka, trst', steblovka) na ploche 50 až 75 % rozlohy hniezdných biotopov s menším zastúpením porastov ostríc a vlhkých lúčnych porastov, otvorenej vodnej hladiny (25 až 50 %). Výkyvy vodnej hladiny počas hniezdného obdobia viac ako 20 cm. Nedostatočný manažment územia, zazemňovanie mokradí.	Na hniezdnej lokalite prebieha intenzívne zazemňovanie a zarastanie hniezdných biotopov. Výrazne znižujúci sa rozsah otvorenej vodnej hladiny a nízkobylinnej vegetácie na rozlohe menej ako 25 % rozlohy hniezdných biotopov. Chýbajúci manažment biotopov. Zarastanie mokrých lúk náletovou vegetáciou a inváznymi druhmi rastlín a drevín.
	2.2. Potravný biotop	Bohato štruktúrovaný biotop so striedajúcimi sa biotopmi vysokých tráv, lúčnych porastov a otvorenej plytkej vodnej hladiny, na rozlohe viac ako 60 ha vhodných biotopov v rámci CHVÚ, v rovnomernom zastúpení plochy vysokých, lúčnych porastov a otvorenej vodnej plochy (1:1:1). Manažment potravňných biotopov na rozsahu viac ako 70 % rozlohy vhodného územia (90 ha).	Štruktúrovaný biotop s prevažujúcim zastúpením vysokých tráv (pálka, trst', steblovka) na ploche 50 až 75 %, potravňné biotopy manažované len kosením na rozlohe 30 – 70 % územia vhodného pre druh (90 ha).	Na potravňných biotopoch prebieha výrazná sukcesia a zarastajú hustými porastmi vysokých tráv (pálka, trst', steblovka) na ploche viac ako 75 % rozlohy územia, chýbajúci manažment biotopov, zarastanie mokrých lúk a močiarov náletovou vegetáciou a inváznymi druhmi rastlín a drevín.

	2.3. Biotopy dôležité počas migrácie	Na území sa vyskytujú zaplavené lúčne a lúčno-mokradňové biotopy v období jarnej migrácie s rozlohou viac ako 60 ha, resp. plytké močiarne časti s dostatkom litorálnej a submerznej vegetácie, zooplanktónu vo vode, počas jesenného ťahu na rozlohe viac ako 15 ha.	Na území sa vyskytujú zaplavené lúčne a lúčno-mokradňové biotopy v období jarnej migrácie s rozlohou 30 – 60 ha, resp. plytké močiarne časti s dostatkom litorálnej a submerznej vegetácie, počas jesenného ťahu na rozlohe 8 – 15 ha.	Na území nie je vhodný vodný režim, v jarnej obdobe neprebíha regulované jarnej zaplavovanie, nie sú zaplavené lúčne časti. Počas jesenného ťahu je močiarna časť bez vody, vysychá, resp. je nedostatok vody a vznikajú rozsiahle bahňité plochy, ktoré sú nevyhovujúce pre druh.
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Na území nie je antropické vyrušovanie (napr. neusmernený pohyb rekreatantov, fotografovanie, rybolov a pod.), monitoring územia prebieha s ohľadom na minimalizáciu rušenia počas hniezdenia druhu, v CHVÚ a v jeho okolí sa nepoľuje.	Na hniezdnej lokalite prebieha regulovaná návštevnosť na hraniciach CHVÚ (ojedinelé rušenie v okrajových častiach CHVÚ). V rámci CHVÚ sa poľuje a počas poľovačiek na kačice môže dôjsť k zástrelom druhu.	Hniezdna lokalita je pravidelne navštevovaná a vyrušovaná (rybármi, fotografmi, filmármi), v okolí lokality prebiehajú výrazné rušivé faktory (strelecké preteky, hromadné podujatia a pod.). V rámci CHVÚ sa poľuje a počas poľovačiek na kačice dochádza k zástrelom druhu.
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Hniezdiská nie sú ohrozené negatívnymi antropickými aktivitami, odvodňovaním, rozorávaním. Odvodňovanie na existujúcich melioračných kanáloch je vhodne ovládané a regulované (nedochádza k vysychaniu ani prílišnému zaplavovaniu lokality). Manažment lúčnych porastov prebieha extenzívnou formou a eliminuje sa nežiadúce zarastanie biotopov.	Manažment lúčnych porastov prebieha extenzívne a s ohľadom na druh aj počas hniezdnej doby. Územie odvodňujú existujúce melioračné kanály, na ktorých sa odvodňovanie reguluje stavidlami, ktoré však zapríčiňujú výkyvy vodnej hladiny počas hniezdného obdobia do ± 10 cm.	Intenzívne hospodárenie a devastovanie mokrých lúk, rozorávanie mokrých lúk, vypaľovanie lúk, nevhodná manipulácia so stavidlami a výrazné výkyvy hladiny vody nad ± 20 cm.

	3.3. Stupeň ohrozenia migračného biotopu	Vhodné periodické a trvalé mokrade v území CHVÚ nie sú počas migrácie ohrozené vyrušovaním, odvodňovaním a zánikom biotopov, biotopy sú extenzívne manažované kosbou a pastvou.	Náhodné vyrušovanie v okrajových častiach územia pohybom rekreantov po poľných komunikáciách, v čase výskytu periodických mokradí na jarom ťahu. Územie odvodňujú existujúce melioračné kanály z minulosti.	Periodické a trvalé mokrade sú úmyselne odvodňované opravou existujúcich melioračných kanálov, na území sú vtáky počas migrácie intenzívne vyrušované a plašené neusmerneným pohybom. Biotopy nie sú manažované a zarastajú vysokými trávami a náletmi.
--	--	---	---	---

Tabuľka č. 6: Zhodnotenie jednotlivých kritérií stavu druhu kačica chrapačka

Kritérium		Stav*	Váha parametra	Počet bodov
P	veľkosť populácie	1	3	3
	populačný trend	1	3	3
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop	2	2	4
	biotopy migrácie	3	2	6
O	druhu	2	3	6
	hniezdného biotopu	2	3	6
	migračného	2	2	4
Dosiadnutá hodnota spolu:				38
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				63

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Vysvetlivky: P – populácia, B – biotop, O – ohrozenia

Tabuľka č. 7: Celkové vyhodnotenie súčasného stavu druhu kačica chrapačka

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	60 %	

Zhodnotenie

Na základe aktuálneho stavu populácie a biotopov je hodnotený stav druhu na úrovni B - priemerný priaznivý s hodnotou 60 %. V území prevláda dlhodobý negatívny trend vývoja populácie, ktorý súvisí so sukcesnými zmenami vyvolanými vodohospodárskymi úpravami a zánikom hospodárenia na lúkach. V území sa postupne obnovuje manažment lúčnych porastov formou kosenia, ktorý pozitívne vplyva na migrujúce vtáky. Tie počas jarneho obdobia nachádzajú v území na zaplavených lúkach dostatok plytkých mokradí so semenami a bezstavovcami, ktorými sa živia. Negatívny trend hniezdnej populácie súvisí s fragmentáciou územia (zníženie rozlohy mokrých lúk v minulosti) a chýbajúcim manažmentom vo forme pasenia aj počas hniezdného obdobia, kedy lúky rýchlo zarastajú a vytvárajú homogénne porasty. Takto zaniká pre druh vhodný štruktúrovaný biotop s dobrým rozhľadom a otvorenou plytkou vodnou plochou. V budúcnosti bude nevyhnutné revitalizovanie vodného režimu a oprava stavidiel, ktoré neumožňujú dostatočné a presné ovládanie vodnej hladiny. V dôsledku toho sa vyskytujú počas hniezdného obdobia nežiaduce vysoké výkyvy vodnej hladiny.

1.6.3.1.3. Definovanie stavu druhu kaňa močiarna v CHVÚ Žitavský luh

Kaňa močiarna patrí v CHVÚ medzi druhy hniezdiace v trvalo zaplavených močiarnych častiach územiach. Druh hniezdi v porastoch pálky širokolistej (*Typha angustifolia*), steblovky vodnej (*Glyceria maxima*) či porastoch ostríc (*Carex spp.*), pričom počet hniezdných párov je podmienený vodným režimom, ktorý je riadený stavidlovým systémom. Hniezdna početnosť druhu v r. 2000 – 2013 bola **0 – 6 párov** (Gúgh, Lengyel, Sádovský 2011, Gúgh unpubl.), pričom na ich počet vplýva ako nedostatočné, tak aj prílišné zaplavenie územia a s tým súvisiaca sukcesia močiarnnej vegetácie. Podľa monitoringu z r. 2015-2019 bola početnosť **1 až 2 páry** (Aves symfony). CHVÚ je tiež významným zhromaždiskom kaní močiarnych počas migrácie. Najmä pred jesennou migráciou sa tu na spoločné nocovanie zhromažďujú vyššie počty vtákov. Počet kaní močiarnych tu v tomto období môže dosiahnuť **40 až 110 jedincov** (Gúgh, Lengyel, Sádovský 2011). Územie predstavuje významné miesto odpočinku aj počas jarnej migrácie. Počet jedincov na nocovisku však na jar nedosahuje tak vysoké počty ako počas jesenného ťahu. Početnosť a distribúcia v území závisia aj od manažmentu lúčnych biotopov, gradácie populácie hlodavcov a od hospodárenia na okolitej ornej pôde.

Tabuľka č. 8: Definovanie stavu druhu kaňa močiarna

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V priemere viac ako 5 hniezdiacich párov za posledných 5 rokov.	V priemere 2 až 4 hniezdiacich párov za posledných 5 rokov.	V priemere menej ako 2 hniezdiace páry za posledných 5 rokov.
	1.2. Populačný trend	Počet obsadených teritórií na lokalite za posledných 5 rokov narástol o viac ako 20 %.	Počet obsadených teritórií na lokalite za posledných 5 rokov je stabilný (fluktuácia $\pm 20\%$).	Počet obsadených teritórií na lokalite za posledných 5 rokov poklesla o viac ako 20 %.
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Na hniezdiskách, na rozlohe viac ako 20 ha, sú optimálne topické podmienky (zaplavené porasty vysokých tráv <i>Typha latifolia</i> , <i>Phragmites australis</i> , <i>Carex sp.</i> , <i>Glyceria maxima</i> , so stabilnou výškou vodnej hladiny, s výkyvmi max. do ± 10 cm).	Na hniezdiskách sú optimálne topické podmienky na rozlohe 10 – 20 ha s výkyvmi vodnej hladiny ± 20 cm	Na hniezdiskách sú optimálne topické podmienky s výkyvmi vodnej hladiny viac ako ± 30 cm.
	2.2. Potravný biotop	V okolí hniezdisk, na rozlohe viac ako 60 ha, sú vhodné potravné biotopy (lúky, pasienky, ostricové porasty), na ornej pôde sa pestujú zväčša obilniny a krmoviny.	V okolí hniezdisk, na rozlohe 30 – 60 ha, sú vhodné potravné biotopy (lúky, pasienky, ostricové porasty), na ornej pôde sa pestujú striedavo obilniny, olejiny a kukurica.	V okolí hniezdisk sú nevhodné potravné biotopy, lúky zarastajú náletovou krovitou a stromovou vegetáciou, na ornej pôde sa pestujú prevažne olejiny a kukurica.

	2.3. Biotopy dôležité počas migrácie	Biotopy využívané počas migrácie (nízkokobylinné porasty, lúčne strniská, pasienky, strniská na poliach) sú v území zastúpené na rozlohe viac ako 70 ha. V území sú ponechané nepokosené porasty vysokých tráv alebo lúčnych porastov, vhodné na nocovanie druhu počas migrácie na rozlohe viac ako 15 ha.	Biotopy využívané počas migrácie na lov (nízkokobylinné porasty, lúčne strniská, pasienky, strniská na poliach) sú v území zastúpené na rozlohe 30 – 70 ha. Na území sú ponechané nepokosené porasty vhodné na nocovanie druhu na rozlohe 5 – 10 ha.	V dôsledku nevhodného vodného režimu a celoplošného zaplavenia územia, ako aj v dôsledku intenzívneho hospodárenia na lúkach, nie je v území dostatok vhodných biotopov na lov, odpočinok a nocovanie druhu počas migrácie.
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Druh nie je vôbec vyrušovaný na hniezdiskách a nocoviskách návštevníkmi, rekreatantmi, poľovníkmi a rybármi.	Na lokalite je druh vyrušovaný počas hniezdenia a migrácie výnimočne v okrajových častiach územia návštevníkmi, rekreatantmi, poľovníkmi a rybármi.	Na lokalite je druh vyrušovaný počas celej hniezdnej sezóny a migrácie návštevníkmi, rekreatantmi, fotografmi, filmármi, poľovníkmi a rybármi v celom území, pohybom v hniezdných teritóriách.
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Zabezpečený stabilný vodný režim bez výkyvov počas hniezdnej doby, ponechané porasty vysokých tráv (<i>Typha latifolia</i> , <i>Carex sp.</i> , <i>Glyceria maxima</i> , <i>Phragmites australis</i>) na hniezdiskách, eliminovaný manažment vegetácie na hniezdiskách počas hniezdného obdobia, počas kosenia lúk a močiarov ponechané hniezdne porasty na viac ako 30 % plochy hniezdisk.	Manažment porastov na hniezdiskách prebieha aj počas hniezdnej doby extenzívne s ohľadom na druh. Počas manažmentu vegetácie sú ponechané hniezdne porasty na 10 – 30 % plochy hniezdisk, Nedostatočný vodný režim a kolísanie vodnej hladiny (o viac ako 20 cm).	Intenzívne hospodárenie na mokrých lúkach a močiarnych porastoch. Výrazné kolísanie vodnej hladiny počas hniezdného obdobia o viac ako 30 cm.

	3.3. Stupeň ohrozenia migračného biotopu	Biotopy druhu (porasty vysokých tráv a lúčne porasty) v území nie sú ohrozené negatívnymi antropickými aktivitami, biotopy sú vhodné na nocovanie a lov potravy. Vhodný vodný režim. Viac ako 60 % územia vyhovuje nárokom druhu na získavanie potravy a nocovanie.	Biotopy sú vhodné na nocovanie a lov potravy, je nastavený vyvážený manažment v území. Vhodný vodný režim. 30 – 60 % územia vyhovuje nárokom druhu na získavanie potravy a nocovanie.	Intenzívne hospodárenie a plašenie na migračnej zastávke, chýbajúce porasty vhodné na nocovanie na celej rozlohe územia a nedostatočná potravná báza. Prílišné zaplavenie a nevhodný vodný režim v území.
--	--	---	---	---

Tabuľka č. 9: Zhodnotenie jednotlivých kritérií stavu druhu kaňa močiarna

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
P	veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	1	3	3
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop	3	3	9
	biotopy migrácie	3	2	6
O	ohrozenia druhu	2	3	6
	hniezdny biotop	2	3	6
	biotopy migrácie a zimovania	2	2	4
Dosiahnutá hodnota spolu:				46
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				66

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Vysvetlivky: P – populácia, B – biotop, O – ohrozenia

Tabuľka č. 10: Celkové vyhodnotenie súčasného stavu druhu kaňa močiarna

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	70 %	

Zhodnotenie

Dočasným vplyvom nepriaznivých podmienok, v dôsledku záplav v r. 2010, kedy boli vyplavené hniezda a naakumulovaná voda spôsobila ústup močiarnnej vegetácie (vyhnutie veľkých plôch močiarnnych porastov), bol zaznamenaný v posledných rokoch negatívny populačný trend druhu. V priebehu nasledujúcich rokov prebiehala regenerácia močiarnnych porastov. Avšak v dôsledku nevhodného stavu stavidiel, ktorými sa reguluje vodná hladina v území, došlo tiež k výraznému zaplavovaniu hniezdných biotopov v čase obsadzovania hniezdných teritórií alebo naopak k preschnutiu hniezdných biotopov a ich opusteniu.

1.6.3.2. Stav druhov vtákov na ochranu ktorých sa vyhlasuje CHVÚ a ich biotopov

Hodnotenie stavu vtákov vychádza predovšetkým z monitoringu vtáctva a stavu ich populácií v CHVÚ v r. 2015 – 2019 (pozn. mapovanie v 5 sezónach môže byť ovplyvnené fluktuáciami druhov, resp. výskytom extrémov počasia).

1.6.3.2.1. Chriašť bodkovaný

Stav veľkosti populácie chriašťa bodkovaného v území je hodnotený v sledovanom období stupňom C - nepriaznivý. Populačný trend je v r. 2015 – 2019 hodnotený stupňom B - priemerný priaznivý stav.

V prípade hniezdneho biotopu je hodnotenie na úrovni stupňa B - priemerný priaznivý stav, migračné biotopy sú hodnotené stupňom A - dobrý priaznivý stav. Populačné kritéria sú hodnotené horšie, no na druhej strane je hodnotenie biotopov lepšie ako je celkový stav hodnotenia stavu druhu (stupeň **B – priemerný priaznivý stav**), čo dáva vysoké predpoklady k zachovaniu a postupnému zlepšovaniu priaznivého stavu druhu v území.

1.6.3.2.2. Kačica chrapačka

Populačné kritéria pre hodnotenie stavu sú v prípade kačice chrapačky hodnotené stupňom C - nepriaznivý stav. V prípade hniezdneho a potravného biotopu je hodnotenie mierne lepšie, a to na stupni B - priemerný priaznivý stav a v prípade biotopov migrácie je hodnotenie na úrovni A - dobrý priaznivý stav.

Celkové hodnotenie priaznivého stavu je tak v dôsledku rozptylu v hodnotení jednotlivých kritérií na stupni **B – priemerný priaznivý**. Nakoľko je populačným kritériám prisúdená väčšia váha, je toto hodnotenie priemerného stavu len niekoľko percent nad limitom pre zaradenie do nepriaznivého stavu. Stav populácie kačice chrapačky v CHVÚ Žitavský luh počas sledovaného obdobia je tak v priemernom priaznivom stave s hraničnými hodnotami s nepriaznivým stavom.

1.6.3.2.3. Kaňa močiarna

Podobne ako u kačice chrapačky a chriašťa bodkovaného, je celkové hodnotenie stavu kane močiarnej v sledovanom období na úrovni stupňa **B – priemerný priaznivý stav**.

Na rozdiel od predošlých druhov však hodnotenie populačných kritérií a celkové hodnotenie stavu indikuje negatívny trend druhu v CHVÚ, v dôsledku ktorého je hodnotenie kritéria populačného stavu na úrovni stupňa C - nepriaznivý stav, no veľkosť populácie ešte stále spĺňa kritéria pre zaradenie do priaznivého stavu stupňa B. V prípade hniezdneho biotopu je stav hodnotený rovnako na stupni B – priemerný priaznivý, no hodnotenie stavu potravného a migračného biotopu je na stupni A – dobrý priaznivý stav.

1.6.3.3. Cieľový stav druhu

Cieľový stav druhov bol určený u jednotlivých druhov na základe významu druhu pre zachovanie populácie druhu na Slovensku, resp. v sústave CHVÚ, podľa dosiahnuteľnosti cieľa, ako aj výnimočnosti daného druhu v rámci Slovenska.

1.6.3.3.1. Cieľový stav druhu chriašť bodkovaný

Celkový stav chriašťa bodkovaného je podľa jeho definície z rokov 2015 – 2019 hodnotený stupňom B - priemerný priaznivý. Toto hodnotenie je predovšetkým výsledkom pozitívneho hodnotenia stavu migračných biotopov.

Vzhľadom na relatívne malú populáciu chriašťa bodkovaného a na jeho malý ostrovčekovitý výskyt v rámci Slovenska je veľmi dôležité zachovať tieto ostrovy výskytu druhu pre jeho udržanie na Slovensku. Opatrenia by mali byť cieleňé na zlepšenie jeho biotopov tam, kde sú na to dnes rezervy a je to dosiahnuteľné. Preto je kľúčové zachovanie vhodných hniezdisk akým je CHVÚ Žitavský luh, v rámci ktorého je cieľom zlepšiť kvalitu hniezdneho biotopu zo stupňa B na stupeň A – dobrý priaznivý stav. Celkovým cieľom pre druh je **zlepšenie jeho stavu** v tomto území **na úroveň stupňa A - dobrý priaznivý**.

1.6.3.3.2. Cieľový stav druhu kačica chrapačka

Rovnako ako v prípade chriašťa bodkovaného, aj v prípade kačice chrapačky je celkový stav podľa definície z r. 2015 – 2019 stanovený na úrovni B - priemerný priaznivý. Podobne ako v prípade chriašťa je toto hodnotenie predovšetkým výsledkom dobrého stavu potravných a migračných biotopov.

Populácia kačice chrapačky je na Slovensku v súčasnosti na úrovni niekoľko desiatok jedincov vyskytujúcich sa ostrovčekovito na niekoľkých lokalitách, medzi ktoré patrí aj CHVÚ Žitavský luh. Význam územia pre udržanie populácie kačice chrapačky na Slovensku v rámci predmetného CHVÚ nie je zanedbateľný, preto je cieľom **zlepšenie celkového stavu druhu na úroveň A – dobrý priaznivý**. Vzhľadom na to, že kačica chrapačka je migrant zimujúci v prevažnej miere v subsaharskej Afrike (s mnohými negatívnymi faktormi pôsobiacimi v tomto území s narastajúcou intenzitou) nemusí stačiť pre udržanie tohto druhu v CHVÚ zachovanie hniezdných biotopov na aktuálnej úrovni stupňa B, teda v priemernom priaznivom stave. Cieľom je preto zlepšenie kvality hniezdných biotopov v území tak, aby ich stav bolo možné hodnotiť stupňom A – dobrý priaznivý.

1.6.3.3.3. Cieľový stav druhu kaňa močiarna

Aktuálny stav kane močiarnej je v CHVÚ Žitavský luh hodnotený stupňom B – priemerný priaznivý. CHVÚ Žitavský luh je napriek svojej malej rozlohe významným fragmentom vhodných biotopov pre hniezdenie kane močiarnej v rámci intenzívne poľnohospodársky využívanej Podunajskej nížiny. Preto je cieľom **zachovanie stavu druhu minimálne na úrovni B – priemerný priaznivý**.

1.6.3.4. Osobitné záujmy

1.6.3.4.1. Osobitné záujmy u druhu chriašť bodkovaný

Ochrana chriašťa bodkovaného, ako verejnosti neznámeho druhu bez ekonomického významu, sa nestretáva so žiadnym iným osobitným záujmom. Rovnako aj biotopy jeho výskytu (aluviálne, podmáčané lúky, močiar) patria medzi lokality s menším ekonomickým významom. Naopak, udržiavanie biotopov chriašťa bodkovaného vo vitálnom stave môže napomôcť k zvýšeniu vodozadržnej schopnosti krajiny.

1.6.3.4.2. Osobitné záujmy u druhu kačica chrapačka

V prípade kačice chrapačky, ako verejnosti neznámeho druhu, neexistuje žiadny iný osobitný záujem, ktorý by bol v rozpore s cieľmi ochrany tohto druhu v CHVÚ Žitavský luh. Ku konfliktu však môže dôjsť pri výkone práva poľovníctva, hlavne v južnej časti CHVÚ Žitavský luh, ale aj v okolí celého CHVÚ. Počas poľovačiek na kačice divé v období jesenného ťahu totiž môže dôjsť k potenciálnej zámene vzácnejších chránených druhov kačíc (v tomto prípade kačice chrapačky) práve s kačicou divou, ktorá má stanovenú dobu lovu, a zástrelu chráneného druhu.“

1.6.3.4.3. Osobitné záujmy u druhu kaňa močiarna

Ani u kane močiarnej, rovnako ako u kačice chrapačky a chriašťa bodkovaného, neexistuje vo verejnosti žiadny priamy záujem, ktorý by bol v rozpore s cieľmi ochrany druhu. Pre zachovanie hniezdisk tohto druhu je predovšetkým v Žitavskom luhu dôležité udržiavať kvalitné biotopy podmáčaných lúk a mokradí, ktoré majú len okrajový ekonomický význam. Výnimočne môže dochádzať k negatívnemu vnímaniu kane močiarnej ako „škodlivého druhu“, ktorý negatívne vplyva na početnosť zveri a teda negatívne ovplyvňuje poľovníctvo ako také. Osvetou o druhovej skladbe potravy je možné toto vnímanie zmeniť.

1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území

CHVÚ sa prekrýva s dvoma chránenými územiami vyhlásenými podľa zákona č. 543/2002 Z. z.. Severná časť CHVÚ sa prekrýva s územím **prírodnej rezervácie (PR) Žitavský luh** (prekryv predstavuje 47,4%), kde platí štvrtý stupeň ochrany. Vodný tok Starej Žitavy je v dvoch úsekoch predmetom ochrany **prírodnej pamiatky (PP) Rieka Žitava** (prekryv 0,54%), kde platí štvrtý stupeň ochrany. Južná časť územia PP Rieka Žitava pri obci Maňa prechádza juhovýchodným okrajom CHVÚ Žitavský luh, tu sa obe lokality sčasti prekrývajú. Severná lokalita PP Rieka Žitava pri obci Michal nad Žitavou do CHVÚ Žitavský luh nezasahuje, je vzdialená cca 1 km, avšak ovplyvňuje vodný režim samotného CHVÚ, nakoľko je voda do

územia PR Žitavský luh privádzaná práve cez tento pôvodný tok Žitavy a prúdi cez „zhybku“ pod novým tokom Žitavy a pokračuje ďalej v pôvodnom toku Žitavy cez PR Žitavský luh. Prítok vody do PP Rieka Žitava a zároveň aj do PR Žitavský luh z nového koryta Žitavy umožňuje stavidlo v obci Lúčnica nad Žitavou časť Martinová. V tomto prípade môžu ovplyvniť dotáciu vody a prietochnosť PP Rieka Žitava a tiež PR Žitavský luh záujmy minimalizácie prietoku v PP Rieka Žitava.

Mimo CHVÚ cca 1,5 km južne v centre obce Maňa sa nachádza **chránený areál (CHA) Maniansky park**, na území ktorého platí štvrtý stupeň ochrany. Cca 2 km severne od CHVÚ v obci Žitavce je situovaný **CHA Žitavský park**, kde platí tretí stupeň ochrany.

V rámci územného systému ekologickej stability (ÚSES) územia je CHVÚ súčasťou nížinného **biokoridoru** Čierna voda – Stará Nitra – Stará Žitava – Paríž. Ide o **regionálny** prvok, ktorý v severojužnom smere nesúvisle prepája ekologicky významnejšie priestory v alúviách vodných tokov vrátane prepojenia s nadregionálnym biocentrom Parížske močiare. Prvky vyššej úrovne ÚSES sa v CHVÚ Žitavský luh a jeho okolí nenachádzajú.

Prekryv uvedených chránených území s CHVÚ Žitavský luh je v mapovej prílohe č. 6.4.1.

1.7. Výsledky kompletného zisťovania stavu lesa

V CHVÚ sa nenachádzajú žiadne lesné pozemky.

2. SOCIOEKONOMICKÉ POMERY (VYUŽÍVANIE ÚZEMIA A JEHO OKOLIA, POZITÍVNE A NEGATÍVNE FAKTORY)

2.1. Historický kontext

Bezprostredné okolie rieky Žitavy pôvodne predstavovalo široké alúvium, ktoré bolo pri jarných povodniach v páse širokom niekoľko sto metrov a miestami aj viac ako kilometer zaplavované. Toto územie bolo **využívané ako lúky alebo pasienky a bolo významné aj ako migračná zastávka a hniezdisko vodného vtáctva. Okrem toho plnilo dôležité funkcie zátopového územia**, kde sa voda rozlievala v ramennej sústave Žitavy, na lúky a močiare a neohrozovala tak okolité obce záplavami.

Tento stav sa však zmenil **v r. 1980, kedy došlo** v rámci socialistického plánovania **k regulácii a napriamaniu koryta rieky Žitava a k postaveniu hrádzí**, ktoré odrezali Žitavský luh od pravidelného režimu záplav (nové koryto sa vybuďovalo na miestach najcennejších lúk, kde hniezdili dnes už vzácné spoločenstvá vtákov). Rovnako došlo aj k rozoraniu väčšiny pôvodných nivných lúk a močiarov, ktoré tvorili komplex Gedrianskych mokrých lúk na rozlohe približne 600 ha. Došlo tak k zániku nielen ornitologicky významných lokalít, ale aj floristicky cenných území. Malá časť územia si zachovala aspoň čiastočne svoj pôvodný význam. Počas prípravy regulácie Žitavy tu bol vypracovaný projekt na vyhlásenie štátnej prírodnej rezervácie, ktorá bola vyhlásená v roku 1980 na rozlohe takmer 75 ha. Pôvodne však bolo plánované vyhlásiť toto chránené územie až na rozlohe 117 ha, resp. podľa analýzy podkladových máp pravdepodobne až na 200 ha.

Vodný režim územia je zabezpečovaný stavidlami, ktoré regulujú prítok a odtok vody z územia. Vodný režim je riadený podľa manipulačného poriadku Slovenského vodohospodárskeho podniku (SVP), š. p. – Správy Povodia dolnej Nitry: Hladiny v rôznych ročných obdobiach sú nastavené podľa ekologických nárokov biotopov a druhov, v jarnom období prebieha simulovanie jarných záplav, ktoré sú typické pre tento typ prostredia. Technický stav vodohospodárskych objektov, ako aj celkové riešenie vodného režimu, však v súčasnosti neumožňujú realizovanie prírode blízkeho vodného režimu. Prostredníctvom stavidiel sa v území voda zadržáva a postupne presakuje v ploche PR Žitavský luh vzdúvaním vodnej hladiny. Chýba dynamika vodného režimu a riečne procesy, ktoré prebiehajú v prirodzených alúviách. Súčasná forma riadenia vodného režimu územia stavidlami je problematická

z pohľadu prírodných podmienok, ako aj z hľadiska personálneho zabezpečovania a vstupovania subjektívnych faktorov.

Napriek popísaným problémom tvorí v súčasnosti zachovaný a chránený fragment pôvodného alúvia prírodne a kultúrne cenný komplex aluviálnych lúk typickej nivnej krajiny Podunajskej nížiny s výskytom vzácných a ohrozených rastlín a živočíchov.

2.2. Stručný opis aktuálneho stavu

Poľnohospodárstvo

V CHVÚ Žitavský luh sa v súčasnosti aktívne obhospodaruje **73,995 ha ornej pôdy a 57,761 ha trvalých trávnych porastov.**

Lesné hospodárstvo

V CHVÚ sa nenachádzajú žiadne lesné pozemky.

Rekreácia a šport

Dotknuté územie sa v zmysle Územného plánu veľkého územného celku Nitrianskeho kraja nachádza v **Nitrianskom regióne cestovného ruchu**. Je súčasťou strednej pahorkatinnej časti regiónu, ktorá nemá výrazné prírodné predpoklady pre rozvoj rekreácie a turistiky a cestovný ruch nie je významným odvetvím. Zameriava sa najmä na vidiecky turizmus, pobyt pri termálnych vodách, letnú rekreáciu pri vode a rybolov viazaný na menšie vodné nádrže a rybníky. Územie CHVÚ sa nachádza mimo záujmov pre rekreačné využitie, v blízkosti nie je významnejšia vybavenosť cestovného ruchu, ani sa nepredpokladá ich rozsiahlejší rozvoj.

Poľovníctvo a rybárstvo

CHVÚ sa nachádza v **poľovnej oblasti M VII Pohronie**, a zasahuje do poľovných revírov Žitavce, Kmeťovo. CHVÚ Žitavský luh je v súčasnosti využívaný ako poľovný revír na lov kačíc divých v južnej časti CHVÚ. Územie PR Žitavský luh je vyňaté z poľovného revíru a lov zveri je tu zakázaný, vo zvyšnej časti CHVÚ je lov povolený. Lov kačíc má potenciálny negatívny dopad na predmety ochrany (zámena kačice divej s kačicou chrapačkou) a zároveň má negatívny dosah na významné mimohniezdne zhromažďiská vodného vtáctva v tomto území v dôsledku vyrušovania.

V prípade rybárstva v súčasnosti na samotnom Žitavskom luhu **nie je aktuálne registrovaný rybársky revír.**

Ťažba nerastných surovín

Na lokalite CHVÚ ani v okolí nie sú evidované prieskumné územia, chránené ložiskové územia, dobývacie priestory a ložiská výhradných nerastných surovín. Najbližšie, cca 3 km juhozápadne je situované výhradné **ložisko Mojzesovo** s určeným dobývacím priestorom, kde je plánovaná ťažba tehliarskych surovín a bývalá ťažobňa tehliarskych hĺn Malá Maňa (ložisko nevyhradeného nerastu) so zastavenou ťažbou.

Vodné hospodárstvo

V bezprostrednej blízkosti CHVÚ v okolí Veľkej Mane sú realizované viaceré **hydrogeologické vrty** (pitná voda, minerálne vody). Priamo v území je realizovaný inžiniersko-geologický mapovací vrt. Južne od Kmeťova sú využívané pramene pitnej vody a vodojemy, ochranné pásma týchto vodárenských zdrojov sú vymedzené v blízkosti južnej hranice CHVÚ, do vlastného územia nezasahujú.

V širšom území sa nachádzajú menšie vodné plochy vytvorené človekom, ako sú rybníky a nádrže, najbližšia je vodná nádrž Maňa cca 2 km južne.

V súčasnosti z územia nie je odoberaná voda ani na účely zavlažovania poľnohospodárskych plôch, ani na priemyselné využitie.

V lokalite sú umiestnené **4 sondy** Slovenského hydrometeorologického ústavu – SHMÚ (Maňa, Kmeťovo, Martinová a Melek, <http://www.shmu.sk/sk/?page=1598>) na monitorovanie kvantity podzemných vôd. Vodný režim v CHVÚ je realizovaný v zmysle **manipulačného poriadku SVP**, š. p., Povodie dolnej Nitry pre PR Žitavský luh. V zmysle dohody orgánov ochrany prírody a správcu toku bol v manipulačnom poriadku uvedený nasledovný hladinový režim v km 2 690 v priebehu bežného roka: 70 cm od 1.03.- 30.06., 48/60 cm od 1.07.- 30.09.; 70 cm od 30.09.-30.11 a 48 cm od 30.11.-1.03. Z manipulačného poriadku tiež vyplýva, že hladiny budú v rôznych fázach držané na úrovniach 70, 60 a 48 cm v koryte Žitavy, resp. môže dôjsť k úplnému alebo čiastočnému zastaveniu odtoku počas simulovania jarných záplav a výška hladiny bude odčítavaná na vodomernej late umiestnenej na území PR Žitavský luh. V zimnom období je napúšťanie územia zastavené a so zariadeniami vybudovanými na kanáli sa manipuluje len vo výnimočných prípadoch, napríklad zníženia hladiny po výdatných zrážkach a hrozby povodňových stavov.

Okolie CHVÚ Žitavský luh, menovite obce Maňa, Kmeťovo, Michal nad Žitavou a Žitavce, boli významne ovplyvnené **záplavami v r. 2010 a 2013**. Každoročne sú určité lokality daného územia opakovane postihované zaplavovaním zrážkovými vodami a zvyšovaním hladiny podzemných vôd, v dôsledku čoho obyvatelia menovaných obcí negatívne vnímajú každé zvýšenie hladiny podzemných vôd vzhľadom na to, že uvedené im opakovane spôsobuje vznik materiálnych a iných škôd.

S ohľadom na uvedené bola v období február až august 2017 realizovaná **hydrogeologická štúdia na posúdenie prúdenia podzemných vôd, ako aj vplyvu vodného režimu v PR Žitavský luh** (Dzúrik a Tomana, 2017). V štúdii sú zosumarizované výsledky hydrogeologického prieskumu v širšom okolí Žitavského luhu. V rámci prieskumu bol použitý hydraulický model prúdenia podzemných vôd vo vymedzenej oblasti na základe kompletnej dostupnej geologickej, hydrogeologickej, hydrologickej a geodetickej dokumentácie. Ten potvrdil minimálny vplyv vodného režimu v PR Žitavský luh na hladinu podzemných vôd v okolitých obciach, navyše plánované zmeny (nový náпустný objekt, prečistenie zazemnených koryt ramien) prispeje k zlepšeniu retenčnej kapacity a ochrany pred povodňami.

SVP, š. p. ukončil v auguste 2018 realizáciu **projektu „Žitavský Luh – Žitava, navýšenie hrádze, SO 104 Úprava zhybky DN 1200 rkm 14,100“**. Jeho cieľom bolo vybudovanie nového vtokového objektu na zhybke s rozšírením o prepojenie do koryta toku Žitava. Úprava zhybky umožňuje samostatné zahradenie vtoku do zhybky, vtoku do uzáverovej šachty a odtoku do toku Žitava. Navrhované riešenie prepojenia zhybky s tokom Žitava umožňuje vypúšťanie Žitavského luhu po prechode povodňovej vlny priamo do koryta toku Žitava. Zároveň je možné aj dotovanie Žitavského luhu počas povodňových stavov na toku Žitava (mimo povodňových stavov je Žitavský Luh dotovaný cez zhybku z kanála Maňa – Martinová).

Ďalšie využitie

V blízkosti CHVÚ sa nachádzajú viaceré bývalé skládky odpadov, ktoré boli prekryté a rekultivované. Najbližšie sú vo Veľkej Mani a v Kmeťove. V okolí sa nenachádzajú významnejšie zdroje znečisťovania vôd a ovzdušia.

Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity

V CHVÚ sa nenachádzajú kultúrne pamiatky alebo objekty významné z hľadiska kultúrno-historického dedičstva. Historický význam majú parky vo Veľkej Mani a Žitavciach, ktoré sú zároveň predmetom ochrany podľa zákona č. 543/2002 Z. z. V území sa neevidujú kultúrne ani náboženské aktivity, ktoré by mohli mať dosah na predmet ochrany.

2.3. Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cieľov ochrany

2.3.1. Návrh zásad a opatrení pre jednotlivé predmety ochrany

Návrh zásad a opatrení vychádza z **hodnotenia stavov jednotlivých druhov** vyhotovených ŠOP SR v r. 2015 – 2019 a odporúčaní navrhnutých expertmi v danom hodnotení, ako aj z odporúčaných opatrení vo vedeckých publikáciách.

Návrh zásad a opatrení pre jednotlivé druhy je uvedený v celom rozsahu nutných opatrení pre udržanie optimálnej populácie dotknutých druhov. Taxatívne uvedené opatrenia pre jednotlivé druhy boli nižšie zoskupené do opatrení pre jednotlivé formy využitia územia pre prehľadnosť dotknutých ekonomických záujmov. Návrh týchto finálnych opatrení (ktoré sa odporúčajú na realizáciu) pre celé CHVÚ však musí vychádzať z nárokov jednotlivých druhov, preto tu tieto nároky z pohľadu potrebných opatrení uvádzame v plnom rozsahu.

Návrh zásad a opatrení nepočíta so zvyšovaním hladiny vody v CHVÚ Žitavský luh, a zároveň ani so zvyšovaním hladiny podzemných vôd v okolí CHVÚ a v obciach Maňa, Kmeťovo, Michal nad Žitavou a Žitavce.

2.3.1.1. Návrh zásad a opatrení pre chriašťa bodkovaného

Na udržanie alebo zvýšenie súčasnej populácie chriašťa bodkovaného je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Zabezpečovať vhodný vodný režim, elimináciu výrazného kolísania vodnej hladiny počas hniezdneho obdobia a vhodnú hladinu začiatkom hniezdneho obdobia tak, aby počas obsadzovania hniezdných teritórií neboli hniezdiská príliš zaplavené vodou alebo vysušené, v dôsledku čoho by ostali neobsadené. Daný stav zabezpečiť do 15. apríla kalendárneho roku.
- Zabezpečovať vhodné potravné biotopy, pravidelný manažment lúčnych biotopov a odstraňovanie biomasy – buď kosením alebo pasením lúk a zamedzovanie zarastania lúk náletovými drevinami a inváznymi rastlinami.
- Počas manažmentu porastov vysokých tráv (najmä páľka širokolistá, steblovka vodná a ostrice) ponechať mozaikovito nevykosené porasty, ktoré slúžia ako hniezdiská druhu. Rozsah ostrovčekov, ktoré sa neskosia, by mal byť minimálne 20 % z celkovej rozlohy hniezdných biotopov, mali by byť rovnomerne rozmiestnené a rozmery týchto nekosených plôch by mali dosahovať priemerne 10 – 30 m.
- Eliminovať vyrušovanie a hluk z podujatí (napríklad strelecké preteky).
- Vylúčiť likvidáciu alebo zmenšovanie rozlohy zamokrených depresíí.
- Dodržiavať správnu farmársku prax (nesiať okopaniny na ornej pôde, siať husto siate plodiny a i.)
- Tak ako doposiaľ, vylúčiť rybolov v CHVÚ.
- Zabezpečiť spoluprácu s užívateľmi poľovných revírov v celom CHVÚ za účelom eliminácie ohrozenia predmetu ochrany (napr. obmedzenie alebo vylúčenie poľovníctva v CHVÚ). Zabezpečiť cielenú eradikáciu nepôvodných a invázných druhov živočíchov v spolupráci s poľovnými združeniami.
- Vylúčiť vjazd alebo státie vozidla v CHVÚ (okrem vjazdu za účelom manažmentu biotopov a obhospodarovania pozemkov).
- Dôsledne posúdiť rozvojové zámery v okolí CHVÚ s potenciálne negatívnym dopadom na predmety ochrany a povoliť ich v prípade ak ich dopad na územie nebude negatívny.
- Realizovať monitoring druhu v CHVÚ.

2.3.1.2. Návrh zásad a opatrení pre kačicu chrapačku

Na udržanie alebo zvýšenie súčasnej populácie kačice chrapačky je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Zabezpečenie vhodného vodného režimu – eliminácia výrazného kolísania vodnej hladiny počas hniezdneho obdobia a zabezpečenie vhodnej hladiny (v zmysle definície v časti 1.6.3.1) začiatkom hniezdneho obdobia. Stabilizovanie vodného režimu do 15. apríla kalendárneho roku.

- Zabezpečenie vhodných potravných biotopov – pravidelný manažment lúčnych biotopov a odstraňovanie biomasy (kosenie alebo pasenie lúk), manažment porastov vysokých tráv (pálka, steblovka, trst').
- Revitalizácia riečnych ramien a zazemnených častí mokradí, obnova riečnych meandrov a plytkých vodných plôch.
- Zabezpečenie spolupráce s užívateľmi poľovných revírov v celom CHVÚ za účelom eliminácie ohrozenia predmetu ochrany (napr. obmedzenie alebo vylúčenie poľovníctva v CHVÚ). Zabezpečiť cieľnú eradikáciu nepôvodných a invázných druhov živočíchov v spolupráci s poľovnými združeniami.
- Vylúčenie likvidácie alebo zmenšovania rozlohy zamokrených depresíí.
- Dodržiavanie správnej farmárske praxe (nesiať okopaniny na ornej pôde, siať husto siate plodiny a i.)
- Tak ako doposiaľ, vylúčenie rybolovu v CHVÚ.
- Vylúčenie vjazdu alebo státia vozidla v CHVÚ (okrem vjazdu za účelom manažmentu biotopov a obhospodarovania pozemkov).
- Dôsledné posúdenie zámerov v okolí CHVÚ s potenciálne negatívnym vplyvom na predmet ochrany a ich povolenie len v prípade, ak ich vplyv nebude negatívny.
- Monitoring druhu.

2.3.1.3. Návrh zásad a opatrení pre kaňu močiarnu

Na udržanie alebo zvýšenie súčasnej populácie kane močiarnej je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Zabezpečovanie vhodného vodného režimu, eliminácia výrazného kolísania vodnej hladiny počas hniezdneho obdobia a zabezpečenie vhodnej hladiny (v zmysle definície v časti 1.6.3.1) začiatkom hniezdneho obdobia. Stabilizovanie vodného režimu do 15. apríla kalendárneho roku.
- Zabezpečenie vhodných potravných biotopov pravidelným manažmentom lúčnych biotopov a odstraňovanie biomasy buď kosením, alebo pasením lúk na loviskách druhu.
- Počas manažmentu porastov vysokých tráv (najmä pálka širokolistá, steblovka vodná a ostrice) ponechávanie mozaikovite nevykosených porastov, ktoré slúžia ako hniezdiská druhu. Rozsah takýchto nekosených plôch by mal zaberat' 10 – 30 % rozlohy územia a jednotlivé plochy s priemerom 10 – 30 m by mali byť rozmiestnené v území rovnomerne.
- Správna farmárska prax (nesiať okopaniny na ornej pôde, siať husto siate plodiny a i.)
- Vylúčenie likvidácie alebo zmenšovania rozlohy zamokrených depresíí.
- Tak ako doposiaľ, vylúčenie rybolovu v CHVÚ.
- Vylúčenie vjazdu alebo státia vozidla v CHVÚ (okrem vjazdu za účelom manažmentu biotopov a obhospodarovania pozemkov).
- Dôsledné posúdenie zámerov v okolí CHVÚ s potenciálne negatívnym vplyvom na predmet ochrany a ich povolenie len v prípade, ak ich vplyv nebude negatívny.
- Monitoring druhu.

2.3.2. Návrh zásad a opatrení pre CHVÚ Žitavský luh

2.3.2.1. Poľnohospodárstvo

Vhodné nastavenie poľnohospodárstva je kľúčové pre zachovanie prírodných hodnôt Žitavského luhu, preto najviac zásad a opatrení sa sústreďuje na poľnohospodársky sektor popri vodohospodárstve a celkovom rozvoji územia a okolia. Pri realizácii poľnohospodárskych činností je potrebné v území dodržať nasledovné zásady a opatrenia:

- Zabezpečiť manažment lúčnych biotopov a odstraňovania biomasy – buď kosením, alebo pasením lúk a zamedziť zarastaniu lúk náletovými drevinami a inváznymi rastlinami. Manažment lúčno-mokradňových biotopov musí prebiehať v súlade so záujmami ochrany prírody v území, t. j. v súlade s ekologickou únosnosťou územia a biotopov.

- Počas manažmentu porastov vysokých tráv (najmä páľka širokolistá, steblovka vodná a ostrice) ponechať mozaikovito nevykosené porasty, ktoré poslúžia ako hniezdiská predmetov ochrany. Rozsah nezmanažovanej vegetácie by mal tvoriť 10 – 30 % z celkovej rozlohy hniezdných biotopov. Vegetácia by mala dosahovať plochu s priemerom v rozmedzí 10 – 30 m.
- Dodržiavať správnu farmársku prax (nesiať okopaniny na ornej pôde, siať husto siate plodiny a i.).
- Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany.
- Pre záujemcov o náhradu za obmedzenie bežného obhospodarovania podľa z § 61 ods. 1 písm. a) až e) zákona 543/2002 Z. z. zabezpečiť zo strany orgánu ochrany prírody usmernenie a pomoc pri podávaní žiadostí o náhradu.
- Eliminovať výskyt invázy druhov rastlín v CHVÚ a ich okolí.

2.3.2.2. Lesné hospodárstvo

Z pohľadu lesného hospodárstva nie sú žiadne relevantné návrhy opatrení a zásad na využívanie územia z hľadiska cieľov ochrany vzhľadom na to, že sa v predmetnom území nenachádzajú žiadne lesné pozemky.

2.3.2.3. Rekreačia a šport

Rekreačia a šport nepredstavujú v súčasnosti reálne ohrozenie predmetov ochrany daného CHVÚ, je však potrebné dôsledne posudzovať investičné zámery zamerané na rozvoj rekreácie a športu, ktoré by mohli mať negatívne vplyvy na predmet ochrany, ak by sa realizovali priamo v území alebo jeho bezprostrednom okolí. Okrem toho pri individuálnej turistike zameranej na pozorovanie vtáctva a prírodných hodnôt je potrebné takúto návštevnosť v území vhodne usmerniť a dodržať pri tom nasledovné zásady a opatrenia:

- Eliminovať vyrušovanie rekreatantmi ich pohybom mimo na to určených chodníkov a miest na pozorovanie, usmerniť fotografovanie vtáctva v území.
- Na vhodnom mieste postaviť ďalšiu vežu na pozorovanie vtáctva a udržiavať informačné tabule o význame lokality.

2.3.2.4. Poľovníctvo a rybárstvo

Časť CHVÚ Žitavský luh je v súčasnosti využívaná pre výkon poľovníckeho práva, okrem PR Žitavský luh, ktorý je vyňatý z poľovného revíru a výkon rybárskeho práva sa tu neuplatňuje. Aby sa obe činnosti negatívne nedotkli predmetov ochrany, je potrebné dodržiavať nasledovné zásady:

- Ponechať vylúčenie rybolovu v CHVÚ.
- Spolupracovať s užívateľmi poľovných revírov v celom CHVÚ za účelom eliminácie ohrozenia predmetu ochrany (napr. obmedzenie alebo vylúčenie poľovníctva v CHVÚ);
- Zabezpečiť dostatočnú ochranu druhov aj spoluprácou na odhaľovaní prípadov vtáčej kriminality.
- Cielene eliminovať výskyt ondatry a nutrie v území a bezprostrednom okolí a v prípade zistenia iných invázy druhov živočíchov, alebo iných nepôvodných druhov živočíchov s negatívnym dopadom na predmety ochrany postupovať podobne.

2.3.2.5. Ťažba nerastných surovín

Ťažba nerastných surovín nepredstavuje v súčasnosti reálne ohrozenia predmetov ochrany. Priamo v CHVÚ ani v jej okolí nie sú evidované chránené ložiskové územia, dobývacie priestory, výhradné ložiská ani ložiská nevyhradených nerastných surovín.

2.3.2.6. Vodné hospodárstvo

Využitie vody v CHVÚ sa v súčasnosti týka len prieskumných vrtov, z ktorého je jeden umiestnený priamo v území. Viaceré hydrogeologické vrty sú umiestnené v okolí, pri prípadných ďalších návrhoch je potrebné zväžiť opodstatnenosť ďalších hydrogeologických vrtov.

Územie má potenciálny význam pre prírodné formy protipovodňovej ochrany za realizácie potrebných revitalizačných a technických opatrení pri dodržaní zásad ochrany cieľových druhov a biotopov. Je preto potrebné zlepšiť súčinnosť inštitúcií vodného hospodárstva, protipovodňovej ochrany a ochrany prírody v záujme lepšieho zosúladenia aktivít a ich prezentácie dotknutým subjektom.

K zlepšeniu kvality vôd v povodí by prispelo **vybudovanie kanalizácie a čističky odpadových vôd (ČOV)** pre okolité obce. Budovanie kanalizácie a ČOV je v súlade s cieľmi programu starostlivosti o CHVÚ.

2.3.2.7. Ďalšie využitie

Okrem vyššie uvedených aspektov, ktoré je potrebné zohľadniť, predstavujú potenciálne riziko pre hniezdenie chriašťa bodkovaného, kačice chrapačky a kane močiarnej viaceré ďalšie hrozby. Pri ďalšom využití územia je preto potrebné dodržať nasledovné zásady a opatrenia:

- Eliminovať hluk a svetelný smog (napríklad strelecké preteky)
- Vylúčiť vjazd alebo státie vozidla priamo v/do CHVÚ (okrem vjazdu za účelom obhospodarovania pozemkov a manažmentu biotopov).
- Dôsledne posúdiť zámery v okolí CHVÚ s potenciálne negatívnym vplyvom na predmety ochrany a povoliť ich len v prípade, ak ich vplyv nebude negatívny.
- Overiť adrešnosť obmedzení vyplývajúcich z vyhlášky MŽP SR č. 31/2008 Z. z., a na základe monitoringu navrhnuť ako predmet ochrany kalužiaka červenonohého (*Tringa totanus*), ktorý spĺňa kritéria pre zaradenie (hniezdia tu 1 – 4 páry) a tiež navrhnuť zimujúce a migrujúce severské husi bieločelé (*Anas albifrons*), ktoré tu počas migrácie dosahujú počty zodpovedajúce na zaradenie do predmetu ochrany.
- Zhodnotiť možnosti rozšírenia a úpravy hraníc územia a v prípade opodstatnenosti navrhnuť pričlenenie významných biotopov zachovalých fragmentov lúk a mokradí, podmáčaných neúrodných pozemkov na hranici územia ako aj v okolí územia v k. ú. Vlkas, Žitavce, Veľká Maňa, Kmeťovo, Michal nad Žitavou. Napríklad na týchto známych lokalitách mokradí hniezdia ďalšie páry kane močiarnej a vyskytujú sa početnejšie migrujúce krdle kačice chrapačky, ktoré sú predmetom ochrany územia. Zabezpečením právnej ochrany ich hniezdísk salepší aj stav územia.
- Vymedziť tzv. ekologické funkčné prvky v okolí CHVÚ a právne upraviť poľnohospodársku činnosť na týchto plochách s cieľom eliminácie negatívneho vplyvu intenzívneho poľnohospodárstva na CHVÚ, predovšetkým eliminovať eróziu, splavovanie ornice a agrochemikálii a znečisťovanie mokradí, ktoré vedú k eutrofizácii, zazemňovaniu a zvyšuje sa zarastanie mokradí. Ide predovšetkým o exponované plochy svahov východne a severovýchodne od CHVÚ, na ktorých je vzhľadom na terén a sklon svahu a intenzívne hospodárenie erózia pôdy. Tieto plochy je potrebné zatravníť pôvodným zložením rastlín, vysadiť prirodzenú a pôvodnú drevinovú vegetáciu s dobrými melioračnými vlastnosťami, vytvoriť zasakovacie pásy alebo ďalšie potrebné agrotechnické postupy a hospodáriť vhodnou formou napríklad kosením lúk alebo pasením hospodárskych zvierat.
- Úplne vylúčiť stavbu veterných parkov a veterných turbín v CHVÚ a jeho okolí.
- Zabezpečovať pravidelný monitoring trendu hniezdnej populácie a faktorov pôsobiacich na populáciu.
- Zabezpečiť pravidelnú kontrolu územia zameranú na lokalizovanie a eliminovanie nezákonných činností.

- Zabezpečiť stálu propagáciu a osvetu ochrany druhov a informovanosť odbornej a laickej verejnosti.
- Zabezpečiť pravidelný monitoring invázií živočíchov v CHVÚ a bezprostrednom okolí.

2.3.2.8. Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity

V súčasnosti sa CHVÚ pre potreby prezentovania kultúrneho dedičstva a náboženských aktivít nevyužíva a nie je predpoklad pre podobné využívanie územia ani do budúcnosti.

3. CIELE STAROSTLIVOSTI A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE

Pri vymedzení dlhodobých cieľov starostlivosti (3.1.) a operatívnych cieľov starostlivosti (3.2.) nebolo potrebné vymedzovať ekologicko–funkčné priestory.

3.1. Stanovenie dlhodobých cieľov starostlivosti

1. Zlepšiť súčasný stav chriašťa bodkovaného⁴ a kačice chrapačky⁵ z kategórie B do kategórie A priaznivého stavu a udržať stav kane močiarnej⁶ v kategórii B priaznivého stavu.

2. Zvýšiť vo verejnosti poznanie prírodných hodnôt a ich akceptáciu, zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.

Limitujúce faktory

Vnútorne prírodné faktory

Spomedzi prírodných faktorov vo vzťahu k cieľu 1 má najvýznamnejší dopad **sukcesia, zazemňovanie mokradí a nepriaznivý vodný režim.**

V prípade sukcesie je ohrozením predovšetkým opustenie poľnohospodárskej pôdy na zamokrených pozemkoch. Takéto opustenie môže postupne viesť k zarasteniu týchto pozemkov nevhodným typom vegetácie pre predmety ochrany (les alebo invázne a expanzívne byliny). Preto je dôležité v území využiť nástroje pre kontinuálne udržanie vhodného typu hospodárenia (kosenie lúk, pastva), ktoré bude blokovať sukcesné procesy a zároveň udrží charakter územia, ktorý sa hospodárením vytváral stáročia a viedol k vytvoreniu dnešných prírodných hodnôt v spolupôsobení s prírodnými faktormi.

Regulácia rieky Žitavy viedla aj k likvidácii riečnych procesov, ktoré udržiavali mokrade v dobrom stave. Dôsledkom toho je postupné zazemňovanie mokradí, čím sa znižuje celkový podiel vhodných biotopov pre kačicu chrapačku. Preto je potrebné vykonať technické a iné opatrenia v zazemnených mokradiach a ich revitalizáciu. Negatívny vývoj stavu biotopov aluviálnych lúk spôsobila celková zmena hydrologie územia po vodohospodárskych zásahoch.

Vnútorne človekom podmienené faktory

Regulácia rieky Žitavy viedla k deštrukcii prirodzeného vodného režimu a hydrologie územia. V prirodzenom inundačnom území sa pred vodohospodárskymi zásahmi udržiavali vďaka špecifickým hydrologickým podmienkam aluviálne lúky a mokrade vhodné pre hniezdenie chriašťa bodkovaného. Po odvodnení a vysušení časti územia došlo k degradácii časti aluviálnych lúk v dôsledku vysychania biotopov a absencie potrebných prírodných činiteľov v území. V prípade extrémnych suchých rokov sa tento negatívny vplyv prehĺbuje a územie tak

⁴ Podľa klasifikácie stavu chriašťa bodkovaného v tab. č. 2.

⁵ Podľa klasifikácie stavu kačice chrapačky v tab. č. 5.

⁶ Podľa klasifikácie stavu kane močiarnej v tab. č. 8.

neposkytuje dostatočne vhodné podmienky pre hniezdenie chriašťa bodkovaného. Toto riziko je významné z dlhodobého pohľadu pri extrémnych prejavoch počasia (najmä sucha) v dôsledku zmeny klímy. Preto je potrebné pokračovať v opatreniach na zlepšenie vodného režimu v í CHVÚ s cieľom minimalizovať pôsobenie tohto faktora.

Regulácia rieky umožnila aj **intenzívnejšie poľnohospodárske využívanie suchších častí** územia, čo viedlo k rozoraniu trávnych porastov v týchto častiach a minimalizovaniu možností hniezdenia výberových vtáčích druhov. Toto riziko v území pretrváva naďalej v dôsledku nevhodného nastavenia poľnohospodárskych dotácií, ktoré poskytujú len malý priestor na presadenie takej formy hospodárenia, ktorá by bola v súlade s cieľmi ochrany prírody. Minimalizovanie pôsobenia tohto faktora je možné len nájdením vhodných nástrojov, ktoré dostatočne podporia poľnohospodárov hospodáriacich v súlade s požiadavkami ochrany prírody v území (vhodné nastavenie dotácií, realizácia náhrad za obmedzenie hospodárenia v zmysle § 61 zákona č. 543/2002 Z. z.). Zároveň je potrebné, aby sa na štátnych pozemkoch v území prenajímala pôda predovšetkým tým poľnohospodárom alebo subjektom ochrany prírody, ktorí vedú jej využívanie zabezpečiť v súlade s požiadavkami ochrany prírody. Dodržiavanie týchto princípov zníži riziko nenaplnenia cieľov ochrany prírody v území, ktoré by mohlo byť podmienené intenzívnym hospodárením a chemizáciou na poľnohospodárskych pozemkoch.

Malá rozloha územia je dôvodom, pre ktorý tu aj **vyrušovanie návštevníkmi** môže mať väčší negatívny význam ako u väčších území podobného charakteru. Preto je nevyhnutné kontrolovať návštevnosť územia (obzvlášť v hniezdnom období), aby v dôsledku rozptylu návštevníkov nedošlo k zmareniu hniezdení vodného vtáctva. Návštevnosť (vrátane pozorovania vtáctva) musí byť v území usmernená len do vybraných koridorov a úplne vylúčená z častí s najvyšším významom pre hniezdenie vtáctva. Pre realizáciu tejto požiadavky je potrebné zabezpečiť pravidelné kontroly dodržiavania predpisov ochrany prírody v území.

Menej závažne pôsobí ďalší vnútorný človekom podmienený faktor, a to **priama predácia hniezd a úbytok hniezdných možností prostredníctvom** likvidácie porastov **nutriou riečnou** (*Myocastor coypus*) a **ondatrou pižmovou** (*Ondatra zibethica*). Oba druhy nie sú u nás pôvodné a boli človekom vysadené. Pri zvýšení ich početnosti môže narásť ich negatívny dopad na populácie hniezdiacich vtákov, preto je potrebné populáciu invázných a nepôvodných živočíchov monitorovať a prijať opatrenia na ich eradikáciu z ekosystémov.

Vonkajšie prírodné faktory

V prípade vonkajších prírodných faktorov ohrozujú predmety ochrany a dosiahnutie cieľov predovšetkým faktory vyvolané poveternostnými podmienkami, ktoré nie je možné ovplyvniť.

Vonkajšie človekom podmienené faktory

Človekom podmienené vonkajšie faktory sú potenciálne **plány na rekreačné využitie alebo zastavanie potravných biotopov v okolí CHVÚ**, ktoré sa ale dajú včasným zachytením usmerniť už v počiatočnom štádiu posudzovaním navrhovaných činností a ich usmernením v územnom plánovaní.

Faktormi ovplyvňujúcimi cieľ 1. je aj **situácia na zimoviskách a migračných zastávkach**. Situácia na zimoviskách a migračných zastávkach sa môže negatívne odraziť na hniezdných populáciách u nás a to v prípade, ak sa na týchto lokalitách zvýši **prenasledovanie**. V prípade chriašťa bodkovaného, kačice chrapačky a kane močiarnej ide o druhy, ktoré zimujú v oblasti južne od Stredozemného mora. Migračné trasy vedúce Stredomorím sú pritom veľmi rizikové – rozšírené je tu prenasledovanie vtáctva a pytliactvo. Na zníženie vplyvu tohto faktora môže dlhodobo slúžiť udržanie vysokého štandardu európskeho práva a iných medzinárodných dohôd (Dohovor o mokradiach majúcih medzinárodný význam predovšetkým ako biotopy vodného vtáctva – tzv. Ramsarský dohovor, Dohoda o ochrane africko-euroázijských druhov vodného sťahovavého vtáctva a iné). Pre eliminovanie pôsobenia tohto faktora je potrebné zlepšiť kvalitu potravných biotopov a ďalších opatrení pre zvýšenie hniezdnej úspešnosti v CHVÚ Žitavský luh.

Šírenie nepôvodných invázných živočíchov sa ukazuje v celej Európe ako jedno z najväznejších ohrození autochtónnej fauny. Tieto druhy pôsobia na pôvodné druhy priamou predáciou, vytláčaním z ich biotopov alebo prenosom chorôb. Spomedzi nepôvodných a invázných živočíchov je v území doteraz potvrdená len prítomnosť nutrie a ondatry. Nepôvodné druhy šeliem, hlavne norok americký (*Mustela vison*), medvedík čistotný (*Procyon lotor*) a psík medvedíkovitý (*Nyctereutes procyonoides*), predstavujú potenciálnu hrozbu v prípade kolonizácie územia.

V prípade CHVÚ Žitavský luh sú vyššie menovanými nepôvodnými a inváznymi druhmi potenciálne ohrozené všetky tri kritériové druhy vtáctva. Rýchlosť šírenia norka amerického a medvedíka čistotného z Českej republiky a južného Slovenska poukazuje na to, že koncom tohto desaťročia už môže byť populácia vodných vtákov v CHVÚ Žitavský luh priamo ohrozená inváznymi šelmami. Riziko tohto negatívneho vplyvu môže byť znížené len dôsledným monitoringom a efektívnou eradikáciou.

Na naplnenie cieľov 1 a 2 môže negatívne pôsobiť aj celková nepriaznivá **ekonomická a sociálna situácia v Európe**. V prípade nepriaznivého vývoja ekonomiky môžu byť prioritou iné opatrenia v rôznych sektoroch národného hospodárstva. Je preto potrebné systematicky upozorňovať na prínosy zachovanej prírody, ktoré poskytujú služby spoločnosti nezávisle od ekonomickej situácie.

3.2. Stanovenie operatívnych cieľov

1. **Zlepšiť súčasný stav chriašťa bodkovaného a kačice chrapačky z kategórie B do kategórie A priaznivého stavu a udržať stav kane močiarnej v kategórii B priaznivého stavu.**
 - 1.1. Zlepšiť hniezdne biotopy chriašťa bodkovaného (plytké močiare a podmáčané lúčno-mokraďové porasty) na viac ako 35 ha.
 - 1.2. Zvýšiť a udržať populáciu kačice chrapačky na úrovni vyššej ako dva páry.
 - 1.3. Zlepšiť potravné biotopy (migrácia, hniezdenie) kačice chrapačky tak, aby pokrývali aspoň 70 % vhodného územia (60 ha).
 - 1.4. Udržať populáciu kane močiarnej priemerne na úrovni 3 párov.
2. **Zvýšiť vo verejnosti poznanie prírodných hodnôt a ich akceptáciu, zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva**
 - 2.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.
 - 2.2. Presadzovať extenzívne poľnohospodárske využívanie CHVÚ prostredníctvom spolupráce s vlastníkmi, správcami, resp. obhospodarovateľmi pozemkov.
 - 2.3. Na základe zmapovania druhov spracovať a predložiť návrh všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Žitavský luh s cieľom prehodnotenia zakázaných činností tak, aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany.

3.3. Rámcové plánovanie a modely hospodárenia pre lesné biotopy

V CHVÚ sa nenachádzajú žiadne lesné pozemky.

3.4. Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich plnenie, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia

Opatrenia na dosiahnutie operatívnych cieľov sú spracované v tabuľke č. 11, s vyznačením lokality. Z navrhovaných opatrení sú už nasledovné upravené:

- všeobecne - v § 4, ods. 2 zákona č. 543/2002 Z. z.:

(2) ak činnosť uvedená v odseku 1 (Každý je pri vykonávaní činnosti, ktorou môže ohroziť, poškodiť alebo zničiť rastliny alebo živočíchy, alebo ich biotopy, povinný postupovať tak, aby nedochádzalo k ich zbytočnému úhynu alebo k poškodzovaniu a ničeniu) vedie k ohrozeniu existencie druhov rastlín a živočíchov alebo k ich degenerácii, k narušeniu rozmnožovacích schopností alebo k zániku ich populácie, štátny orgán ochrany prírody a krajiny (ďalej len „orgán ochrany prírody“) túto činnosť po predchádzajúcom upozornení obmedzí alebo zakáže

- na časti CHVÚ prekrývajúcej sa s PR Žitavský luh a PP Rieka Žitava (cca 48 % výmery CHVÚ) platí 4. stupeň ochrany podľa § 15 zákona č. 543/2002 Z. z. vrátane o. i. týchto zakázaných činností:

- pohybovať sa mimo vyznačeného turistického chodníka alebo náučného chodníka za hranicami zastavaného územia obce;
- voľne pustiť psa okrem psa používaného na plnenie osobitných predpisov a poľovného psa;
- umiestniť zariadenie na vodnom toku alebo inej vodnej ploche neslúžiacej plavbe alebo správe vodného toku alebo vodného diela;
- rozorávať alebo inak odstraňovať trvalé trávne porasty;
- rúbať dreviny okrem invázných nepôvodných druhov;
- aplikovať chemické látky a hnojivá;
- zriadiť poľovnícke alebo rybochovné zariadenie;

- v celom CHVÚ Žitavský luh (s výmerou 155,4 ha) je podľa § 2 ods. 1 písm. a) až f) vyhlášky MŽP SR č. 31/2008 Z. z. zakázané:

- a) budovanie alebo obnova odvodňovacích systémov [§ 2, ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 31/2008 Z. z.],
- b) zmena druhu pozemku z existujúceho trvalého trávneho porastu na iný druh poľnohospodárskeho pozemku [§ 2, ods. 1 písm. b) vyhlášky č. 31/2008 Z. z.],
- c) zmena druhu pozemku z ostatnej zatravnenej plochy na iný druh pozemku okrem zmeny na trvalý trávny porast [§ 2, ods. 1 písm. c) vyhlášky č. 31/2008 Z. z.],
- d) použitie poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely [§ 2, ods. 1 písm. d) vyhlášky MŽP SR č. 31/2008 Z. z.],
- e) rozorávanie ostatnej zatravnenej plochy [§ 2, ods. 1 písm. e) vyhlášky MŽP SR č. 31/2008 Z. z.],
- f) likvidácia, rozorávanie alebo zmenšovanie rozlohy zamokrených terénnych depresíí, ak tak určí orgán ochrany prírody [§ 2, ods. 1 písm. f) vyhlášky MŽP SR č. 31/2008 Z. z.],

- v časti CHVÚ (s výmerou 76,5 ha) uvedenej v prílohe č. 2 vyhlášky MŽP SR č. 31/2008 Z. z. je podľa § 2 ods. 2 písm. a) až c) tejto vyhlášky zakázané:

- a) manipulovanie s výškou vodnej hladiny od 1. apríla do 31. júla, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia⁷,
- b) chytanie, usmrcovanie alebo lov zveri od 1. marca do 31. júla, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia⁷,
- c) rekreačný lov rýb od 1. marca do 31. júla, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia⁷.

- v časti CHVÚ Žitavský luh (s výmerou 76,5 ha) uvedenej v prílohe č. 3 vyhlášky MŽP SR č. 31/2008 Z. z. je podľa § 2 ods. 3 písm. a) až g) tejto vyhlášky zakázané:

⁷ Podľa § 9 ods. 16 zákona č. 180/2013 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (s účinnosťou od 1. 10. 2013), ak sa vo všeobecne záväzných právnych predpisoch používajú slová „obvodný úrad životného prostredia“, rozumie sa tým „okresný úrad“.

- a) rozorávanie existujúcich trvalých trávnych porastov, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia⁷,
- b) výrub alebo vykonávanie akýchkoľvek zásahov do drevín rastúcich mimo lesa od 1. marca do 31. júla,
- c) pozemná aplikácia insekticídov alebo herbicídov na existujúcich trvalých trávnych porastoch, pozemkoch dočasne nevyužívaných na rastlinnú výrobu,¹⁾ porastoch trsti, pálky alebo drevinách rastúcich mimo lesa,
- d) pozemná aplikácia insekticídov alebo herbicídov na zamokrených terénnych depresiách okrem odstraňovania invázných druhov, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia,
- e) pozemná aplikácia pesticídov alebo priemyselných hnojív na miestnych alebo účelových komunikáciách, poľných skládkach hnoja alebo odvodňovacích priekopách okrem odstraňovania invázných druhov,
- f) aplikovanie rodenticídov iným spôsobom ako vkladáním do nôr,
- g) vjazd alebo státie s motorovým vozidlom na účelových komunikáciách okrem vozidla slúžiaceho na obhospodarovanie pozemku vlastníkom (správcom, nájomcom) alebo na zabezpečovanie prevádzky alebo údržby energetických zariadení.

Členenie CHVÚ podľa zakázaných činností, ktoré môžu mať negatívny vplyv na predmet ochrany v CHVÚ v zmysle vyhlášky MŽP SR č. 31/2008 Z. z., je zobrazené v mapovej prílohe č. 6.4.2.

Ostatné nižšie uvedené opatrenia navrhnuté v programe starostlivosti sú organizačno-riadiacim rámcom pre implementáciu ustanovení právnych predpisov na úseku ochrany prírody a krajiny v zmysle definície programu starostlivosti ako dokumentácie ochrany prírody a požiadaviek Európskej komisie na určenie merateľných cieľov ochrany a opatrení na ich dosiahnutie. Niektoré opatrenia vyžadujú dodatočné finančné prostriedky. Ak dôjde v dôsledku opatrení ochrany prírody k obmedzeniu bežného obhospodarovania pozemkov, vlastníkom pozemku má za podmienok podľa § 61 zákona č. 543/2002 Z. z. nárok na náhradu.

Tabuľka č. 11: Navrhované opatrenia v CHVÚ Žitavský luh
(vyhláška – vyhláška MŽP SR č. 31/2008 Z. z., zákon – zákon č. 543/2002 Z. z., PS – program starostlivosti o CHVÚ Žitavský luh)

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
Operatívny cieľ č. 1.1. Zlepšiť hniezdne biotopy chriašťa bodkovaného (plytké močiare a podmáčané lúčno-mokradové porasty) na viac ako 35 ha			
1.1.1.	Zabezpečiť pravidelný manažment lúčno-mokradových biotopov (kosenie, pastva) a odstraňovanie biomasy	CHVÚ	PS
1.1.2.	Zabezpečiť pravidelné odstraňovanie náletových drevín a invázných rastlín z lúk	CHVÚ	zákon, vyhláška
1.1.3.	Zabezpečiť kosenie s mozaikovito vynechanými nevykosenými porastmi s dostatočnou rozlohou	CHVÚ	PS
1.1.4.	Dodržiavať správnu farmársku prax (nesiať okopaniny na ornej pôde, siať husto siate plodiny a i.)	CHVÚ	PS
1.1.5.	Eliminovať vyrušovanie	CHVÚ	zákon, PS
1.1.6.	Vylúčiť rybolov a vylúčiť/obmedziť poľovníctvo v CHVÚ	CHVÚ	zákon, vyhláška
1.1.7.	Monitorovať výskyt invázných živočíchov v CHVÚ a zabezpečiť ich eradikáciu	CHVÚ a okolie	zákon
1.1.8.	Vylúčiť likvidáciu alebo znižovanie rozlohy zamokrených depresií	CHVÚ	zákon, vyhláška

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
1.1.9.	Zabezpečiť vhodný vodný režim riadením vodohospodárskych objektov (podľa definície v časti 1.6.3.1) a zlepšiť súčinnosť medzi inštitúciami ochrany prírody, vodného hospodárstva a obcami	CHVÚ	PS
1.1.10.	Zlepšiť vodný režim aluviálnych lúk a močiarov v CHVÚ	CHVÚ	PS
1.1.11.	Monitorovať každoročne veľkosť hniezdnej populácie chriašťa bodkovaného	CHVÚ	zákon
1.1.12.	Zabezpečiť kontrolu dodržiavania právnych predpisov ochrany životného prostredia v území	CHVÚ	zákon
Operatívny cieľ č. 1.2. Zvýšiť a udržať populáciu kačice chrapačky na úrovni vyššej ako dva páry			
1.2.1.	Zabezpečiť revitalizáciu riečnych ramien a zazemnených častí mokradí v CHVÚ	CHVÚ	zákon, vyhláška
1.2.2.	Eliminovať vyrušovanie	CHVÚ	zákon, PS
1.2.3.	Vylúčiť rybolov a vylúčiť/obmedziť poľovníctvo v CHVÚ	CHVÚ	zákon, vyhláška
1.2.4.	Monitorovať výskyt invázných živočíchov v CHVÚ a zabezpečiť ich eradikáciu	CHVÚ a okolie	zákon
1.2.5.	Vylúčiť likvidáciu alebo zmenšovanie rozlohy zamokrených depresii	CHVÚ	zákon, vyhláška
1.2.6.	Zabezpečiť vhodný vodný režim riadením vodohospodárskych objektov (definovaný v časti 1.6.3.1) a zlepšiť súčinnosť medzi inštitúciami ochrany prírody, vodného hospodárstva a obcami	CHVÚ	PS
1.2.7.	Zlepšiť vodný režim aluviálnych lúk a močiarov v CHVÚ	CHVÚ	PS
1.2.8.	Monitorovať každoročne veľkosť hniezdnej populácie kačice chrapačky	CHVÚ	zákon
1.2.9.	Zabezpečiť kontrolu dodržiavania právnych predpisov ochrany životného prostredia v území	CHVÚ	zákon
Operatívny cieľ č. 1.3. Zlepšiť potravné biotopy (migrácia, hniezdenie) kačice chrapačky tak, aby pokrývali aspoň 70 % vhodného územia (60 ha)			
1.3.1.	Zabezpečiť pravidelný manažment lúčno-mokradových biotopov (kosenie, pastva) a odstraňovanie biomasy	CHVÚ	PS
1.3.2.	Zabezpečiť pravidelné odstraňovanie náletových drevín a invázných rastlín z lúk	CHVÚ	zákon, vyhláška
1.3.3.	Zabezpečiť kosenie s mozaikovito vynechanými nevykosenými porastmi s dostatočnou rozlohou	CHVÚ	PS
1.3.4.	Dodržiavať správnu farmársku prax (nesiať okopaniny na ornej pôde, siať husto siate plodiny a i.)	CHVÚ	PS
Operatívny cieľ č. 1.4. Udržať populáciu kane močiarnej priemerne na úrovni 3 párov			
1.4.1.	Zabezpečiť pravidelný manažment lúčno-mokradových biotopov (kosenie, pastva) a odstraňovanie biomasy	CHVÚ	PS
1.4.2.	Zabezpečiť pravidelné odstraňovanie náletových drevín a invázných rastlín z lúk	CHVÚ	zákon, vyhláška
1.4.3.	Zabezpečiť kosenie s mozaikovito vynechanými nevykosenými porastmi s dostatočnou rozlohou	CHVÚ	PS
1.4.4.	Dodržiavať správnu farmársku prax (nesiať okopaniny na ornej pôde, siať husto siate plodiny a i.)	CHVÚ	PS
1.4.5.	Eliminovať vyrušovanie	CHVÚ	zákon
1.4.6.	Vylúčiť rybolov a vylúčiť/obmedziť poľovníctvo v CHVÚ	CHVÚ	zákon, vyhláška

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
1.4.7.	Monitorovať výskyt invázných živočíchov v CHVÚ a zabezpečiť ich eradikáciu	CHVÚ	zákon, vyhláška
1.4.8.	Vylúčiť likvidáciu alebo znižovanie rozlohy zamokrených depresii	CHVÚ	zákon, vyhláška
1.4.9.	Zabezpečiť vhodný vodný režim riadením vodohospodárskych objektov (definovaný v časti 1.6.3.1) a zlepšiť súčinnosť medzi inštitúciami ochrany prírody, vodného hospodárstva a obcami	CHVÚ	PS
1.4.10.	Zlepšiť vodný režim aluviálnych lúk a močiarov v CHVÚ	CHVÚ	PS
1.4.11.	Monitorovať každoročne veľkosť hniezdnej populácie kane močiarnej	CHVÚ	zákon
1.4.12.	Zabezpečiť kontrolu dodržiavania právnych predpisov ochrany životného prostredia v území	CHVÚ	zákon
Operatívny cieľ č. 2.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite			
2.1.1.	Vybudovať minimálne na jednom mieste vežu vhodnú na pozorovanie vtáctva	CHVÚ	PS
2.1.2.	Udržiavať a v prípade potreby opraviť informačné tabule v CHVÚ	CHVÚ	PS
2.1.3.	Realizovať propagačnú a publikačnú činnosť formou exkurzií, prednášok a vydávaním propagačných materiálov a mediálnych výstupov	CHVÚ	PS
Operatívny cieľ č. 2.2. Presadzovať extenzívne poľnohospodárske využívanie CHVÚ prostredníctvom spolupráce s vlastníkmi, správcami, resp. obhospodarovateľmi pozemkov			
2.2.1.	Na pozemkoch vo vlastníctve štátu a v správe Slovenského pozemkového fondu (SPF) zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany.	CHVÚ	PS
2.2.2.	Realizovať v prípade záujmu vlastníkov s pozemkami umiestnenými v CHVÚ ich zámenu za vhodné štátne pozemky umiestnené mimo CHVÚ alebo realizovať iné formy náhrad podľa zákona č. 543/2002 Z. z.	CHVÚ	zákon, PS
2.2.3.	Zabezpečiť akcie na podporu a propagáciu tradičných a udržateľných foriem hospodárenia v území a jeho okolí	CHVÚ	PS
2.2.4.	Zabezpečiť stretnutia s poľnohospodármi aktívnymi v území za účelom predstavenia možností a nástrojov na podporu vhodných foriem hospodárenia s ohľadom na predmety ochrany	CHVÚ	PS
Operatívny cieľ č. 2.3. Na základe zmapovania druhov spracovať a predložiť návrh všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Žitavský luh s cieľom prehodnotenia zakázaných činností tak, aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany			
2.3.1.	Zhodnotiť efektívnosť súčasných obmedzení platných v CHVÚ a pokrytie opatrení navrhnutých v programe starostlivosti vyhláškou MŽP SR č. 31/2008 Z. z. a ďalšími právnymi predpismi	CHVÚ	PS

Realizačné aktivity navrhovaných opatrení

Praktická starostlivosť

Tabuľka č. 12 – Aktivita „Revitalizácia mokradí a vodného režimu v CHVÚ Žitavský luh“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU038-01 Revitalizácia mokradí a vodného režimu v CHVÚ Žitavský luh
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.4.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.9., 1.1.10., 1.2.1., 1.2.6., 1.2.7., 1.4.9., 1.4.10.
4. Stručný popis	<p>Zlepšenie stavu mokraďových biotopov, odstránenie sedimentov a nánosov z mokradí, zlepšenie vodného režimu, rekonštrukcia vodohospodárskych objektov slúžiacich na riadenie vodného režimu, dobudovanie objektov na zlepšenie vodného režimu.</p> <p>Opatrenia budú realizované na základe odbornej štúdie k vodnému režimu, ktorá doplní údaje z monitoringu kvantity podzemných vôd o informácie o prúdení podzemných vôd v CHVÚ a okolitých obciach.</p>
5. Detailnejší popis	<p>Zmena vodného režimu po vodohospodárskych zásahoch v území spôsobila postupné zazemňovanie mokradí v dôsledku zastavenia pôsobenia riečnych procesov. Zazemňovanie je urýchlené aj eróziou na poľnohospodárskej pôde. Súčasný stav zanesenia bývalých riečnych ramien a mokraďových biotopov spôsobuje sukcesiu a postupnú nežiaducu zmenu biotopu a jeho vysychanie. Pre zvrátenie tohto stavu je potrebné <u>odstrániť nahromadené sedimenty</u> z častí mokradí, čím salepší stav biotopov pre cieľové druhy vtáctva. Pre zlepšenie stavu mokrade a zabezpečenie bezproblémovej prietochnosti vody v území je potrebné revitalizovať takouto formou ramená a močiarne plochy v CHVÚ. Na plochách s pokročilou sukcesiou a zanesením terénnych znížení alebo bývalých riečnych ramien, ktoré sú vyschnuté, je v prípade potreby vhodné zrealizovať <u>mechanické odstránenie vegetačného krytu a nánosov</u> s cieľom obnoviť vhodné biotopy s plytkou vodou.</p> <p>Vodohospodárske objekty zabezpečujúce dotáciu územia CHVÚ vodou sú zastarané a neuspokojujú potreby vhodného riadenia vodného režimu ako z pohľadu vodohospodárskeho, tak aj ochrany prírody. Preto je nevyhnutné zabezpečiť <u>dôkladný audit všetkých súvisiacich objektov systému riadenia vodného režimu PR Žitavský luh a PP Rieka Žitava</u> týkajúce sa CHVÚ. Na základe výsledku auditu pristúpiť k rekonštrukcii alebo úplnému prebudovaniu objektov a ich doplneniu o nové technické objekty, ktoré zefektívnia možnosti riadenia vodného režimu. Opatrenia budú vychádzať z výsledkov odbornej hydrogeologickej štúdie k vodnému režimu a nadväzovať na v r. 2018 realizovanú rekonštrukciu zhybky, ktorá privádza vodu zo starého koryta Žitavy cez obec Michal nad Žitavou. Táto zhybka umožňuje: a) sprietočnenie starej Žitavy v PR Žitavský luh, b)</p>

	<p>vypúšťanie vody v prípade vyšších stavov zo starej Žitavy od strany obce Michal nad Žitavou do novej Žitavy, c) možnosť uzatvorenia oboch vpustných objektov zhybky pre zefektívnenie manažmentu vnútorných vôd. V minulosti bola možná len funkcionlita v bode a). Prebudovanie umožní efektívne riadenie vodného režimu a v prípade potreby vypúšťanie vôd do novej Žitavy z obce Michal nad Žitavou zo starej Žitavy.</p> <p>Ďalšími predpokladanými opatreniami sú:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rekonštrukcia stavidla tzv. výpustného objektu v juhovýchodnej časti PR Žitavský luh. Rekonštrukciou sa zabezpečí zlepšenie bezpečnosti stavidla a splnenie bezpečnostných predpisov z vodohospodárskeho hľadiska. - navýšenie južnej hrádze PR Žitavský luh pre zlepšenie protipovodňovej ochrany obce Veľká Maňa. V súvislosti s navýšením hrádze bude prebiehať vyčistenie hrádze od náletov drevinovej vegetácie. - vybudovanie objektu na novej Žitave (hrádzový priepust) k zlepšeniu vodného režimu v PR Žitavský luh, ktorý umožní vpúšťať vodu z novej Žitavy priamo do územia PR Žitavský luh. Objekt umožní alternatívne napúšťanie PR namiesto napúšťania prostredníctvom zhybky cez obec Michal nad Žitavou, čím sa obmedzí v citlivom období prívod vody cez obec. - zabezpečenie prietochnosti stavidla v lokalite Hamarka pravidelnou kontrolou a odstraňovaním nánosov zabraňujúcich prietoku. <p>Objekty musia byť prispôsobené aktuálnym požiadavkám v krajine pre riešenie extrémnych javov počasia s požiadavkou efektívneho manažmentu vôd. Touto aktivitou nedôjde k zvyšovaniu vodnej hladiny v CHVÚ Žitavský luh, ani k zvyšovaniu hladiny podzemných vôd v okolitých obciach, čo potvrdila aj odborná hydrogeologická štúdia z r. 2017. Navrhované opatrenia budú ešte pred realizáciou posúdené z hľadiska ich možného vplyvu na režim podzemných vôd.</p>
6. Priorita	Vysoká
7. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ a jeho okolie (stavidlá)
8. Obdobie realizácie	2020 – 2023
9. Realizátor	ŠOP SR, SVP, š. p., občianske združenia aktívne v ochrane prírody, užívatelia, vlastníci pozemkov
10. Odhadované realizačné náklady	400 € v r. 2020; 79 900 € v r. 2021-2024, od r. 2025 – 400 €/rok
11. Predpokladaný zdroj financovania	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa

Tabuľka č. 13 – Aktivita „Zlepšenie a udržanie vhodných podmienok pre hniezdenie vodného vtáctva v CHVÚ Žitavský luh“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU038-02 Zlepšenie a udržanie vhodných podmienok pre hniezdenie vodného vtáctva v CHVÚ Žitavský luh
---------------------------------------	--

2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.3., 1.4.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.1., 1.1.2., 1.1.3., 1.1.4., 1.3.1., 1.3.2., 1.3.3., 1.3.4., 1.4.1., 1.4.2., 1.4.3., 1.4.4.
4. Stručný popis	Manažment lúčno-mokradových biotopov vtáctva, manažment porastov formou kosenia a pasenia hospodárskymi zvieratami, obnova lúčnych biotopov, riadenie vhodného vodného režimu.
5. Detailnejší popis	Pre zachovanie vhodných biotopových podmienok pre cieľové druhy vtáctva je nevyhnutné realizovať aktívny manažment zabezpečujúci vhodné podmienky podľa nárokov cieľových druhov vtákov na biotopy. Cieľom manažmentu lúčno-mokradových biotopov je udržiavanie lúk a mokradí v dobrom ekologickom stave, tlmenie sukcesie, homogenizácie porastov a zarastania biotopov expanzívnymi a inváznymi bylinami alebo náletovými drevinami. Manažment bude zabezpečovaný v kombinácii kosenia porastov s odvozom biomasy a pasenia hospodárskymi zvieratami. Kosenie prebehne vo vhodnom období s minimalizáciou vzniku kolízií s hniezdiacim vtáctvom. Pasenie bude prebiehať v postačujúcom zaťažení lúk, t. j. 0,5 veľkej dobyčkej jednotky - VDJ/ha plochy. Pasenie bude realizované podľa potreby na rôznych biotopoch podľa nárokov vegetácie, v niektorých plochách bude prebiehať celoročne. Mulčovanie TTP nie je žiaducou formou manažmentu, uprednostniť kosbu TTP. Pri kosení lúk je potrebné ponechávať mozaiky alebo pásy nepokosenej vegetácie pre vybrané lúčne druhy vtáctva (napríklad <i>M. flava</i> , <i>E. schoeniclus</i> , <i>A. schoenobaneus</i> , <i>C. crex</i> a i.). Podobne aj pri kosení porastov vysokých močiarnych tráv ponechať dostatočne veľké mozaiky porastov bez zásahu podľa nárokov výberových druhov na hniezdny biotop (<i>C. aeruginosus</i> , <i>P. porzana</i> , <i>A. querquedula</i>). Ideálnou formou manažmentu močiarnych porastov vysokých tráv je pastva s vhodným zaťažením s cieľom vzniku heterogénnych štruktúrovaných porastov vyhovujúcich pre cieľové druhy (<i>A. querquedula</i> , <i>P. porzana</i>). Pre zabezpečenie vhodných biotopových podmienok cieľových druhov vtákov je potrebné dôsledné riadenie vodného režimu a zabezpečovanie dotácie územia vodou podľa aktuálne platného manipulačného režimu podľa požiadaviek druhov a biotopov. V skorom jarnom období je potrebné zabezpečiť zaplavenie lúk a mokradí v potrebnej miere. Počas hniezdneho obdobia je potrebné udržiavať stabilnú vodnú hladinu. Počas mimohniezdneho obdobia sa výška vodnej hladiny prispôbuje potrebám migrujúceho a zimujúceho vtáctva, ako aj potrebám manažmentu územia s vysokým dôrazom na prirodzený priebeh vodného režimu aluviálnych lúk.
6. Priorita	Vysoká
7. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ

8. Obdobie realizácie	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2020 – 2049)
9. Realizátor	ŠOP SR, občianske združenia aktívne v ochrane prírody, užívatelia, vlastníci pozemkov
10. Odhadované realizačné náklady	5 200 €/rok v r. 2020-2023; v r. 2024 - 2049 1 000 € / rok
11. Predpokladaný zdroj financovania	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa

Tabuľka č. 14 – Aktivita „Zisťovanie prítomnosti a eradikácia invázných živočíchov v CHVÚ Žitavský luh a jeho okolí“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU038-03 Zisťovanie prítomnosti a eradikácia invázných živočíchov v CHVÚ Žitavský luh a jeho okolí
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.4.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.7., 1.2.4., 1.4.7.
4. Stručný popis	Zisťovanie výskytu invázných a nepôvodných druhov živočíchov, eradikácia invázných a nepôvodných druhov živočíchov s negatívnym dopadom na biotopy a zoocenózy v území.
5. Detailnejší popis	Zisťovanie výskytu nepôvodných a invázných druhov živočíchov v CHVÚ a jeho okolí sa bude realizovať všetkými vhodnými metódami zisťovania výskytu cieľových druhov živočíchov, a to priamymi pozorovaniami, vyhľadávaním pobytových znakov a využitím technických možností na monitoring (fotopasce), ako aj priamym odchytom. Nepôvodné a invázne druhy živočíchov negatívne ovplyvňujú pôvodné ekosystémy buď ich výraznou premenou (intenzívne spásanie vegetácie), alebo významným dopadom na živočíšstvo (intenzívna predácia). Pôvodné ekosystémy a zoocenózy sa nedokážu vysporiadať pôsobeniu týchto druhov a na lokalite v prípade intenzívne tlaku ubúdajú alebo majú veľmi nízku hniezdnu úspešnosť. V prípade zistenia výskytu nepôvodných a invázných druhov živočíchov budú tieto v zmysle všeobecne záväzných právnych predpisov z ekosystému eradikované v súčinnosti so zainteresovanými subjektmi.
6. Priorita	Vysoká
7. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ a jeho okolie
8. Obdobie realizácie	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2020 – 2049)
9. Realizátor	ŠOP SR, občianske združenia aktívne v ochrane prírody, poľovné združenia
10. Odhadované realizačné náklady	625 €/rok v r. 2020-2023, v r. 2024 – 2049 - 500 € / rok
11. Predpokladaný zdroj financovania	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po uzavretí kalendárneho roku

Monitoring bioty územia

Tabuľka č. 15 – Aktivita „Monitoring predmetov ochrany a vtáctva v CHVÚ Žitavský luh“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU038-04 Monitoring predmetov ochrany a vtáctva v CHVÚ Žitavský luh
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.4.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.11., 1.2.8., 1.4.11.
4. Stručný popis	Realizácia monitoringu cieľových druhov vtákov a tiež ďalších skupín stavovcov a bezstavovcov s ohľadom na vykonávané revitalizačné opatrenia a manažment biotopov.
5. Detailnejší popis	Každoročný monitoring bude zameraný na vtáctvo so zvýšenou pozornosťou počas migrácie a hniezdenia s dôrazom na realizáciu špecifického monitoringu na preukázanie výskytu a hniezdenia predmetov ochrany. V päťročných intervaloch sa zrealizuje kvantitatívny a kvalitatívny prieskum populácií obojživelníkov, rýb, cicavcov, bezstavovcov (mäkkýše, hmyz, zoobentos) a biotopov vrátane botanického prieskumu. Mapovanie biotopov sa uskutoční aj formou leteckého snímkovania aspoň raz za päť rokov. Monitoring sa zrealizuje internými a externými odbornými kapacitami.
6. Priorita	Stredná
7. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ a jeho okolie
8. Obdobie realizácie	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2020 – 2049)
9. Realizátor	ŠOP SR, občianske združenia aktívne v ochrane prírody, výskumné inštitúcie (univerzity, Slovenská akadémia vied a iné)
10. Odhadované realizačné náklady	1 200 € v r. 2020; 1 000 €/rok v r. 2021-2022; 100 € / rok v r. 2025 - 2049
11. Predpokladaný zdroj financovania	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po uzavretí mapovania

Regulovanie návštevnosti územia a zvyšovanie povedomia

Tabuľka č. 16 – Aktivita „Propagácia hodnôt, usmernenie návštevnosti a kontrolná činnosť v CHVÚ Žitavský luh“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU038-05 Propagácia hodnôt, usmernenie návštevnosti a kontrolná činnosť v CHVÚ Žitavský luh
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.4., 2.1., 2.2.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.5., 1.1.12., 1.2.2., 1.2.9., 1.4.5., 1.4.12., 2.1.1., 2.1.2., 2.1.3., 2.2.3., 2.2.4.
4. Stručný popis	Výstavba prvkov turistickej infraštruktúry – pozorovateľňa, informačné tabule a iné podľa potreby, materiál na údržbu a opravu turistickej infraštruktúry. Realizácia podujatí v území a jeho okolí. Vydávanie propagačných materiálov podľa potreby. Kontrola dodržiavania právnych predpisov.
5. Detailnejší popis	V rámci aktivity sa na vhodných miestach podľa požiadaviek usmernenia pohybu návštevníkov vystavajú vhodné prvky turistickej infraštruktúry, napríklad pozorovateľňa vtáctva, vyvýšená rozhľadňa, náučné tabule a ďalšie prvky podľa potreby. Na

	<p>miestach s nežiaducim vjazdom motorových vozidiel a na účely eliminácie nelegálnej činnosti (vynášanie odpadkov, vandalizmus, krádež poľnohospodárskych plodín, pytliactvo a i.) sa postaví závery brániace prejazdu do územia. Zabezpečí sa materiál (farby, spojový materiál a i.) na bežnú údržbu prvkov v teréne. Na kontrolu nelegálnej činnosti sa posilní stála prítomnosť stráže prírody, ako aj monitoring prostredníctvom technických prvkov ako fotopasce a pod.</p> <p>Pre predstavenie prírodných hodnôt územia sa zrealizujú prednášky a exkurzie v teréne podľa záujmu, vrátane podujatí na propagáciu ekologických a extenzívnych foriem hospodárenia. Počas dní s intenzívnou návštevnosťou bude prítomný odborník, ktorý usmerní v prípade potreby pohyb a poskytne návštevníkom informácie o prírodných hodnotách. Pre školské kolektívy sa zrealizujú exkurzie so spoločným presunom do lokality autobusmi.</p> <p>Prírodné hodnoty územia sa spropagujú aj formou vydávania propagačných materiálov (letáky, plagáty, brožúrky a i. podľa potreby a dopytu) a publikovaním článkov a výstupov v regionálnych médiách.</p> <p>Budovanie a udržiavanie turistickej infraštruktúry, vydávanie materiálov a prítomnosť odborníka v území zatriktívnia CHVÚ pre návštevníkov pre poznávanie prírodných hodnôt a zároveň podporia rozvoj mäkkej turistiky šetrnej k prírode.</p>
6. Priorita	Stredná/Nízka
7. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne podľa potreby v celom období platnosti programu starostlivosti, stavba veže v r. 2020
9. Realizátor	ŠOP SR, občianske združenia aktívne v ochrane prírody, školy
10. Odhadované realizačné náklady	1 000 € v r. 2020; 21 000 € v r. 2021, v r. 2022-2049 – 1 000 €/rok
11. Predpokladaný zdroj financovania	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po uzavretí kalendárneho roku

Usmernenie hospodárenia v území a zosúladenie protichodných záujmov

Tabuľka č. 17 – Aktivita „Rekonštrukcia biotopov v CHVÚ Žitavský luh a jeho okolí“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU038-06 Rekonštrukcia biotopov v CHVÚ Žitavský luh a jeho okolí
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.3., 1.4.,
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.4., 1.3.4., 1.4.4.
4. Stručný popis	V súčinnosti s dotknutými subjektmi zatriktívnenie ornej pôdy pôvodnými trávnyimi druhmi a rekonštrukcia pôvodných biotopov na ornej pôde, realizácia protierózných opatrení na ornej pôde vytváraním vhodných vegetačných krytov a agrotechnických opatrení. Zavádzanie environmentálne vhodných foriem hospodárenia.

5. Detailnejší popis	Zmena využívania pôdy v území CHVÚ v jeho južnej časti z ornej pôdy na TTP vysadením lúčnych zmesí s prirodzeným zložením druhov rastlín. Realizácia protierózných opatrení na svahovitej ornej pôde v okolí CHVÚ so zdokumentovaným výskytom plošnej a ryhovej erózie s negatívnym dopadom na CHVÚ. Erózia spôsobuje zazemňovanie a znečisťovanie mokrade, a preto je potrebné zrealizovať opatrenia na jej elimináciu nakoľko bez patričných opatrení dôjde v priebehu krátko času k zániku pozitívneho efektu revitalizácie mokradí. V rámci protierózných opatrení sa zrealizuje výsadba TTP, krovitej a stromovej vegetácie. Zatrávnené plochy sa budú využívať kosením s odstránením biomasy alebo spásaním hospodárskymi zvieratami.
6. Priorita	Vysoká
7. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ a jeho okolie
8. Obdobie realizácie	Jednorazová realizácia opatrení počas iniciálnej fázy (2020 – 2023)
9. Realizátor	SOP SR, občianske združenia aktívne v ochrane prírody, užívatelia, vlastníci pozemkov
10. Odhadované realizačné náklady	10 000 € v r. 2020; 44 750 €/rok v období 2021-2023
11. Predpokladaný zdroj financovania	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa

Tabuľka č. 18 – Aktivita „Posilnenie vykonateľnosti právnych predpisov ochrany prírody v CHVÚ Žitavský luh a ich optimalizácia“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU038-07 Posilnenie vykonateľnosti právnych predpisov ochrany prírody v CHVÚ Žitavský luh a ich optimalizácia
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 2.2., 2.3.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.4., 1.1.6., 1.1.8., 1.1.12., 1.2.3., 1.2.5., 1.2.9., 1.3.4., 1.4.4., 1.4.12., 1.4.6., 1.4.8., 2.2.1., 2.3.1.
4. Stručný popis	Kontrola a analýza dodržiavania zákonov, spracovanie stanovísk a návrhov.
5. Detailnejší popis	Analýza legislatívnych nástrojov a ich efektu na ochranu prírody v území. Príprava návrhov na zmeny, ak sú potrebné. Kontrola dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v území a riešenie prípadných konfliktov príslušnými úradmi. Účasť na podnetoch a prerokovaniach súvisiacich s ochranou prírody v CHVÚ a jeho okolí. Aktívne vyhľadávanie a riešenie nesúládov so záujmami ochrany prírody.
6. Priorita	Stredná
7. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ a jeho okolie
8. Obdobie realizácie	Obdobie r. 2020 – 2024
9. Realizátor	ŠOP SR, MŽP SR, občianske združenia aktívne v ochrane prírody
10. Odhadované realizačné náklady	1 500 €/rok v r. 2020-2023
11. Predpokladaný zdroj financovania	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa

Tabuľka č. 19 – Aktivita „Realizovanie zámen pozemkov v CHVÚ Žitavský luh alebo zmluvnej ochrany“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU038-08 Realizovanie zámen pozemkov v CHVÚ Žitavský luh alebo zmluvnej ochrany
2. Príslušný operatívny cieľ	2.2.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	2.2.2.
4. Stručný popis	Zámenny pozemkov súkromných vlastníkov v území CHVÚ za štátne pozemky, realizácia pozemkových úprav alebo zmluvnej ochrany, resp. finančný príspevok.
5. Detailnejší popis	Cieľom aktivity je na čo najväčšej ploche CHVÚ docieľiť zrealizovanie zámen pozemkov súkromných vlastníkov za štátne pozemky, resp. pozemky spravované štátom s cieľom realizácie ochrany prírody na pozemkoch patriacich štátu alebo v správe štátu. Na týchto pozemkoch bude v rámci CHVÚ prioritou ochrana prírody podľa deklarovaných záväzkov ochrany prírody v území. Súčasťou aktivity je aktívne vyhľadávanie vlastníkov, jednanie s vlastníkmi a štátnymi orgánmi, spracovávanie potrebných podkladov a komunikovanie s príslušnými orgánmi štátnej správy. V katastrálnych územiach, kde neboli zrealizované pozemkové úpravy, usmerniť pozemkové úpravy s cieľom identifikácie vlastníctva pôdy v území a ďalšieho spravovania pozemkov. Alternatívou je zmluvná starostlivosť a finančný príspevok. Opatrenia sa môžu týkať aj plôch mimo CHVÚ, ak existujú dôkazy o tom, že ich realizácia je potrebná pre dosiahnutie priaznivého stavu CHVÚ.
6. Priorita	Stredná
7. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ a jeho okolie
8. Obdobie realizácie	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2020 – 2049)
9. Realizátor	ŠOP SR, MŽP SR, občianske združenia aktívne v ochrane prírody
10. Odhadované realizačné náklady	6 000 €/rok v r. 2020-2023; v r. 2024-2049 - 1 000 €/rok.
11. Predpokladaný zdroj financovania	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Zmluvy (zámenné, zmluvná starostlivosť) a výpis z katastra nehnuteľností, celková záverečná správa, mapové výstupy

Tabuľka č. 20: Súhrnný prehľad realizačných aktivít a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2020 – 2035)

Kód projektu	Názov projektu	Rok realizácie programu starostlivosti (suma v €)															
		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
SKCHVU038-01	Revitalizácia mokradí a vodného režimu v CHVÚ Žitavský luh	400	79 900	79 900	79 900	79 900	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400
SKCHVU038-02	Zlepšenie a udržanie vhodných podmienok pre hniezdenie vodného vtáctva v CHVÚ Žitavský luh	5 200	5 200	5 200	5 200	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
SKCHVU038-03	Zisťovanie prítomnosti a eradikácia invázičných živočíchov v CHVÚ Žitavský luh a jeho okolí	625	625	625	625	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
SKCHVU038-04	Monitoring predmetov ochrany a vtáctva v CHVÚ Žitavský luh	1 200	1 000	1 000	0	0	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
SKCHVU038-05	Propagácia hodnôt, usmernenie návštevnosti a kontrolná činnosť v CHVÚ Žitavský luh	1 000	21 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
SKCHVU038-06	Rekonštrukcia biotopov v CHVÚ Žitavský luh a jeho okolí	10 000	44 750	44 750	44 750	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU038-07	Posilnenie vykonateľnosti právnych predpisov ochrany prírody v CHVÚ Žitavský luh a ich optimalizácia	1 500	1 500	1 500	1 500	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU038-08	Realizovanie zámen pozemkov v CHVÚ Žitavský luh alebo zmluvnej ochrany	6 000	6 000	6 000	6 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
	Spolu	25 925	159 975	139 975	138 975	83 400	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000

Tabuľka č. 21: Súhrnný prehľad realizačných aktivít a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2036 – 2049)

Kód projektu	Názov projektu	Rok realizácie programu starostlivosti (suma v €)														Spolu (€)
		2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2020 – 2049
SKCHVU038-01	Revitalizácia mokradí a vodného režimu v CHVÚ Žitavský luh	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	330 000
SKCHVU038-02	Zlepšenie a udržanie vhodných podmienok pre hniezdenie vodného vtáctva v CHVÚ Žitavský luh	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	46 800
SKCHVU038-03	Zisťovanie prítomnosti a eradikácia inváznych živočíchov v CHVÚ Žitavský luh a jeho okolí	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	15 500
SKCHVU038-04	Monitoring predmetov ochrany a vtáctva v CHVÚ Žitavský luh	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	5 700
SKCHVU038-05	Propagácia hodnôt, usmernenie návštevnosti a kontrolná činnosť v CHVÚ Žitavský luh	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	50 000
SKCHVU038-06	Rekonštrukcia biotopov v CHVÚ Žitavský luh a jeho okolí	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	144 250
SKCHVU038-07	Posilnenie vykonateľnosti právnych predpisov ochrany prírody v CHVÚ Žitavský luh a ich optimalizácia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6 000
SKCHVU038-08	Realizovanie zámen pozemkov v CHVÚ Žitavský luh alebo zmluvnej ochrany	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	50 000
Spolu		4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	648 250

Tabuľka č. 22: Prehľad odhadovaných výdavkov na realizáciu programu starostlivosti a predpokladaných zdrojov financovania (roky 2020 – 2035)

Zdroj financovania	Rok realizácie programu starostlivosti / suma v €															
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
ŠOP SR vlastné zdroje	1 755	7 245	8 245	8 245	6 700	970	970	970	970	970	970	970	970	970	970	970
ŠOP SR príspevok na činnosť zo ŠR	1 770	26 980	26 980	26 980	25 700	2 030	2 030	2 030	2 030	2 030	2 030	2 030	2 030	2 030	2 030	2 030
MŽP SR aparát zo ŠR	6 000	6 000	6 000	6 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
MŽP SR prostriedky EÚ	0	38 038	38 038	38 038	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MŽP SR spolufinancov anie	6 774	37 687	29 014	28 601	20 650	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
LIFE	8 200	37 500	27 000	26 500	25 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Iné zdroje	1 426	6 525	4 698	4 611	4 350	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	25 925	159 975	139 975	138 975	83 400	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000

Tabuľka č. 23: Prehľad odhadovaných výdavkov na realizáciu programu starostlivosti a predpokladaných zdrojov financovania (roky 2036 – 2049)

Zdroj financovania	Rok realizácie programu starostlivosti / suma v €														
	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2020 – 2049
ŠOP SR vlastné zdroje	970	970	970	970	970	970	970	970	970	970	970	970	970	970	57 100
ŠOP SR príspevok na činnosť zo ŠR	20 30	2 030	2 030	2 030	2 030	2 030	2 030	2 030	2 030	2 030	2 030	2 030	2 030	2 030	160 700
MŽP SR aparát zo ŠR	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	50 000
MŽP SR prostriedky EÚ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	122 614
MŽP SR spolufinancovanie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	119 187
LIFE	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	118 100
Iné zdroje	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20 549
Spolu	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	648 250

4. Spôsob vyhodnocovania plnenia programu starostlivosti

Tabuľka č. 24: Zoznam dlhodobých a operatívnych cieľov a opatrení programu starostlivosti o CHVÚ Žitavský luh, ich indikátorov a spôsobov overenia

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
Dlhodobé ciele			
1. Zlepšiť stav chriašťa bodkovaného a kačice chrapačky z kategórie B do kategórie A priaznivého stavu a udržať stav kane močiarnej v kategórii B priaznivého stavu	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5 rokov)	Plní sa / neplní sa
2. Zvýšiť vo verejnosti poznanie prírodných hodnôt a ich akceptáciu, zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva	Počet návštevníkov lokality (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
Operatívne ciele			
1.1. Zlepšiť hniezdne biotopy chriašťa bodkovaného (plytké močiare a podmáčané lúčno-mokraďové porasty) na viac ako 35 ha	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
1.2. Zvýšiť a udržať populáciu kačice chrapačky na úrovni vyššej ako dva páry	Počet hniezdných párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.3. Zlepšiť potravné biotopy (migrácia, hniezdenie) kačice chrapačky tak, aby pokrývali aspoň 70 % vhodného územia (60 ha)	Rozloha zmanažovaných biotopov	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.4. Udržať populáciu kane močiarnej priemerne na úrovni 3 párov.	Počet hniezdných párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.	Počet návštevníkov lokality (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
2.2. Presadzovať extenzívne poľnohospodárske využívanie CHVÚ prostredníctvom spolupráce s vlastníkmi, správcami, resp. obhospodarovateľmi pozemkov	Počet rokovanií	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / Neplní sa
2.3. Na základe zmapovania druhov spracovať a predložiť návrh všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Žitavský luh s cieľom prehodnotenia zakázaných činností tak, aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany	Schválená úprava vyhlášky (nariadenia vlády) v prípade potreby	Zmeny zákazov vo vyhláške (nariadení vlády) v prípade potreby	Plní sa / neplní sa
Opatrenia			
1.1.1. Zabezpečiť pravidelný manažment lúčno-mokraďových biotopov (kosenie, pastva) a odstraňovanie biomasy	Rozloha zmanažovaných biotopov	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.1.2. Zabezpečiť pravidelné odstraňovanie náletových drevín a invázných rastlín z lúk	Rozloha zmanažovaných biotopov	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
1.1.3. Zabezpečiť kosenie s mozaikovito vynechanými nevykosenými porastmi s dostatočnou rozlohou	Rozloha zmanažovaných biotopov	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.1.4. Dodržiavať správnu farmársku prax (nesiať okopaniny na ornej pôde, siať husto siate plodiny a i.)	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontrol	Plní sa / neplní sa
1.1.5. Eliminovať vyrušovanie	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontrol	Plní sa / Neplní sa
1.1.6. Vylúčiť rybolov a vylúčiť/obmedziť poľovníctvo v CHVÚ	Počet rybárskych a poľovných revírov v CHVÚ a podiel CHVÚ zahrnutých do revírov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / Neplní sa
1.1.7. Monitorovať výskyt invázií živočíchov v CHVÚ a zabezpečiť ich eradikáciu	Počet záznamov z monitoringu	Záznamy zadané do príslušných databáz	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.1.8. Vylúčiť likvidáciu alebo znižovanie rozlohy zamokrených depresí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.9. Zabezpečiť vhodný vodný režim riadením vodohospodárskych objektov (podľa definície v časti 1.6.3.1) a zlepšiť súčinnosť medzi inštitúciami ochrany prírody, vodného hospodárstva a obcami	Hydrologické merania pravidelné stretnutia k realizovaným opatreniam	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.1.10. Zlepšiť vodný režim aluviálnych lúk a močiarov v CHVÚ	Hydrologické merania	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.1.11. Monitorovať každoročne veľkosť hniezdnej populácie chriašťa bodkovaného	Počet volajúcich samcov/pozorovaným pull. jedincov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.1.12. Zabezpečiť kontrolu dodržiavania právnych predpisov ochrany životného prostredia v území	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontrol	Plní sa / Neplní sa
1.2.1. Zabezpečiť revitalizáciu riečnych ramien a zazemnených častí mokradí v CHVÚ	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Záverečné správy z aktivít	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.2.2. Eliminovať vyrušovanie	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontrol	Plní sa / Neplní sa
1.2.3. Vylúčiť rybolov a vylúčiť/obmedziť poľovníctvo v CHVÚ	Počet rybárskych a poľovných revírov v CHVÚ a podiel CHVÚ zahrnutých do revírov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / Neplní sa
1.2.4. Monitorovať výskyt invázií živočíchov v CHVÚ a zabezpečiť ich eradikáciu	Počet záznamov z monitoringu	Záznamy zadané do príslušných databáz	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.2.5. Vylúčiť likvidáciu alebo znižovanie rozlohy zamokrených depresí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.6. Zabezpečiť vhodný vodný režim riadením vodohospodárskych objektov (podľa definície v časti 1.6.3.1) a zlepšiť súčinnosť medzi inštitúciami ochrany prírody, vodného hospodárstva a obcami	Hydrologické merania, pravidelné stretnutia k realizovaným opatreniam	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.2.7. Zlepšiť vodný režim aluviálnych lúk a močiarov v CHVÚ	Hydrologické merania	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
1.2.8. Monitorovať každoročne veľkosť hniezdnej populácie kačice chrapačky	Počet párov/počet vodiacich samíc/počet pull. jedincov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.2.9. Zabezpečiť kontrolu dodržiavania právnych predpisov ochrany životného prostredia v území	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontrol	Plní sa / Neplní sa
1.3.1. Zabezpečiť pravidelný manažment lúčno-mokraďových biotopov (kosenie, pastva) a odstraňovanie biomasy	Rozloha zmanažovaných biotopov	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.3.2. Zabezpečiť pravidelné odstraňovanie náletových drevín a invázných rastlín z lúk	Rozloha zmanažovaných biotopov	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.3.3. Zabezpečiť kosenie s mozaikovitým vynechanými nevykosenými porastmi s dostatočnou rozlohou	Rozloha zmanažovaných biotopov	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.3.4. Dodržiavať správnu farmársku prax (nesiať okopaniny na ornej pôde, siať husto siate plodiny a i.)	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontrol	Plní sa / neplní sa
1.4.1. Zabezpečiť pravidelný manažment lúčno-mokraďových biotopov (kosenie, pastva) a odstraňovanie biomasy	Rozloha zmanažovaných biotopov	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.4.2. Zabezpečiť pravidelné odstraňovanie náletových drevín a invázných rastlín z lúk	Rozloha zmanažovaných biotopov	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.4.3. Zabezpečiť kosenie s mozaikovitým vynechanými nevykosenými porastmi s dostatočnou rozlohou	Rozloha zmanažovaných biotopov	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.4.4. Dodržiavať správnu farmársku prax (nesiať okopaniny na ornej pôde, siať husto siate plodiny a i.)	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontrol	Plní sa / neplní sa
1.4.5. Eliminovať vyrušovanie	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontrol	Plní sa / Neplní sa
1.4.6. Vylúčiť rybolov a vylúčiť/obmedziť poľovníctvo v CHVÚ	Počet rybárskych a poľovníckych revírov v CHVÚ a podiel CHVÚ zahrnutých do revírov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / Neplní sa
1.4.7. Monitorovať výskyt invázných živočíchov v CHVÚ a zabezpečiť ich eradikáciu	Počet záznamov z monitoringu	Záznamy zadané do príslušných databáz	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.4.8. Vylúčiť likvidáciu alebo znižovanie rozlohy zamokrených depresí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.9. Zabezpečiť vhodný vodný režim riadením vodohospodárskych objektov (podľa definície v časti 1.6.3.1) a zlepšiť súčinnosť medzi inštitúciami ochrany prírody, vodného hospodárstva a obcami	Hydrologické merania, pravidelné stretnutia k realizovaným opatreniam	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.4.10. Zlepšiť vodný režim aluviálnych lúk a močiarov v CHVÚ	Hydrologické merania	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
1.4.11. Monitorovať každoročne veľkosť hniezdnej populácie kane močiarnej	Počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.4.12. Zabezpečiť kontrolu dodržiavania právnych predpisov ochrany životného prostredia v území	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontrol	Plní sa / Neplní sa
2.1.1. Vybudovať minimálne na jednom mieste vežu vhodnú na pozorovanie vtáctva	Počet pozorovateľní vtáctva	Zrealizované projekty	Plní sa / neplní sa
2.1.2. Udržiavať a v prípade potreby opraviť informačné tabule v CHVÚ	Počet informačných tabúl	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.1.3. Realizovať propagačnú a publikačnú činnosť formou exkurzií, prednášok a vydávaním propagačných materiálov a mediálnych výstupov	Počet podujatí, materiálov, výstupov v médiách	Prezenčné listiny, výťažky publikácií	Plní sa / neplní sa
2.2.1. Na pozemkoch vo vlastníctve štátu a v správe Slovenského pozemkového fondu (SPF) zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany	Podiel štátnych pozemkov vhodne obhospodarovanych	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.2.2. Realizovať v prípade záujmu vlastníkov s pozemkami umiestnenými v CHVÚ ich zámenu za vhodné štátne pozemky umiestnené mimo CHVÚ alebo realizovať iné formy náhrad podľa zákona č. 543/2002 Z. z.	Počet zámenných zmlúv	Zámenné zmluvy	Plní sa / neplní sa
2.2.3. Zabezpečiť akcie na podporu a propagáciu tradičných a udržateľných foriem hospodárenia v území a jeho okolí	Počet návštevníkov	Zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / neplní sa
2.2.4. Zabezpečiť stretnutia s poľnohospodármi aktívnymi v území za účelom predstavenia možností a nástrojov na podporu vhodných foriem hospodárenia s ohľadom na predmety ochrany	Počet rokovaní	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / Neplní sa
2.3.1. Zhodnotiť efektívnosť súčasných obmedzení platných v CHVÚ a pokrytie opatrení navrhnutých v programe starostlivosti vyhláškou MŽP SR č. 31/2008 Z. z. a ďalšími právnymi predpismi	Schválená úprava vyhlášky (nariadenia vlády) v prípade potreby	Zmeny zákazov vo vyhláške (nariadení vlády) v prípade potreby	Plní sa / neplní sa

5. Použité podklady a zdroje informácií

- Babó T., 1983: Príspevok k avifaune Gedrianskych mokrých lúk na strednom toku rieky Žitavy. Muzeálny spravodaj. Zborník referátov z krajského seminára „Zoologické výskumy industrializovanej krajiny“. Západoslovenské múzeum Trnava: 6-9.
- Bazálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska, Slovenská agentúra životného prostredia, Banská Bystrica, 2009 – 2013 dostupné na <http://www.beiss.sk/>
- Carboneras C. & Kirwan G.M., 2014: Garganey (*Spatula querquedula*). In: del Hoyo J., Elliott A., Sargatal J., Christie D.A. & de Juana E. (eds.), 2014: *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/52890> on 15 September 2015).
- Databáza hydrogeologických a geotermálnych vrtov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/hgvrty/>
- Dzúrik J. & Tomana J., 2017: Žitavský luh - hydrogeologický prieskum. Záverečná správa.
- Ferianc O., 1977: Vtáky Slovenska 1. Veda, Bratislava.
- Gúgh J., Lengyel J., Sádovský M., 2011: Chránené vtáčie územie Žitavský luh. Special Protection Area Žitavský luh. 84 pp.
- Gúgh J., Trnka A., Karaska D. & Ridzoň J., 2015: Zásady ochrany európsky významných druhov vtákov a ich biotopov. Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Banská Bystrica.
- Hošek V., 2002: Migrace a hnízdění vodních ptáků v okolí Štúrova v letech 1971 – 2000 (Jižní Slovensko). Tichodroma 15: 7-33.
- Hraško J., Linkeš V., Šály R., Šurina B., 1993: Pôdna mapa Slovenska, Bratislava: Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôdy
- Hrdina V., 2012: Územný plán regiónu Nitrianskeho kraja, Bratislava: Aurex s.r.o.
- Karaska D., Trnka A., Danko Š., 2002: Kaňa močiarna. In: Danko Š., Darolová A., Krištín T. (eds.), 2002: Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Lengyel J., 1992: Ornitocenózy ŠPR Žitavský luh. Náčrt ich zmien po regulácii rieky Žitavy (r. 1980 – 81). Stredoškolská odborná činnosť, SLTŠ Banská Štiavnica 51 pp.
- Lengyel J., 1997: Analýza ornitocenóz prírodnej rezervácie Žitavský luh a využitie výsledkov pre aktualizáciu managementu prírodnej rezervácie Žitavský luh. Diplomová práca, PRIFUK Bratislava, Katedra ekozozológie a fyziotaktiky, 108 pp.
- Mapový portál Štátnej ochrany prírody a krajiny, Banská Bystrica, 2014 dostupné na <http://maps.sopsr.sk/maps/map.html>
- Miklós L., 2002: Atlas krajiny Slovenskej republiky. I. vyd., Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR; Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia
- On-line databázový systém Slovenskej ornitologickej spoločnosti/BirdLife Slovensko - <http://aves.vtaky.sk/index/>
- Orta J., Boesman P., Marks J. S., Garcia E. F. J. & Kirwan G. M., 2015: Western Marsh-harrier. In: del Hoyo J., Elliott A., Sargatal J., Christie D.A. & de Juana E. (eds.), 2015: *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53021> on 15 September 2015).
- Plán rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií pre územie SR v znení zmien a doplnkov č. 2, Ministerstvo životného prostredia SR, 2008
- Prehľad výhradných ložísk a ložísk nevyhradených nerastov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/loziska/>
- Register evidencie navrhovaných, určených, blokovaných a zrušených prieskumných území, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/pu/>
- Register zaevidovaných skládok odpadov na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/skladky/>
- Register zdokumentovaných svahových deformácií na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/zosuvy/>

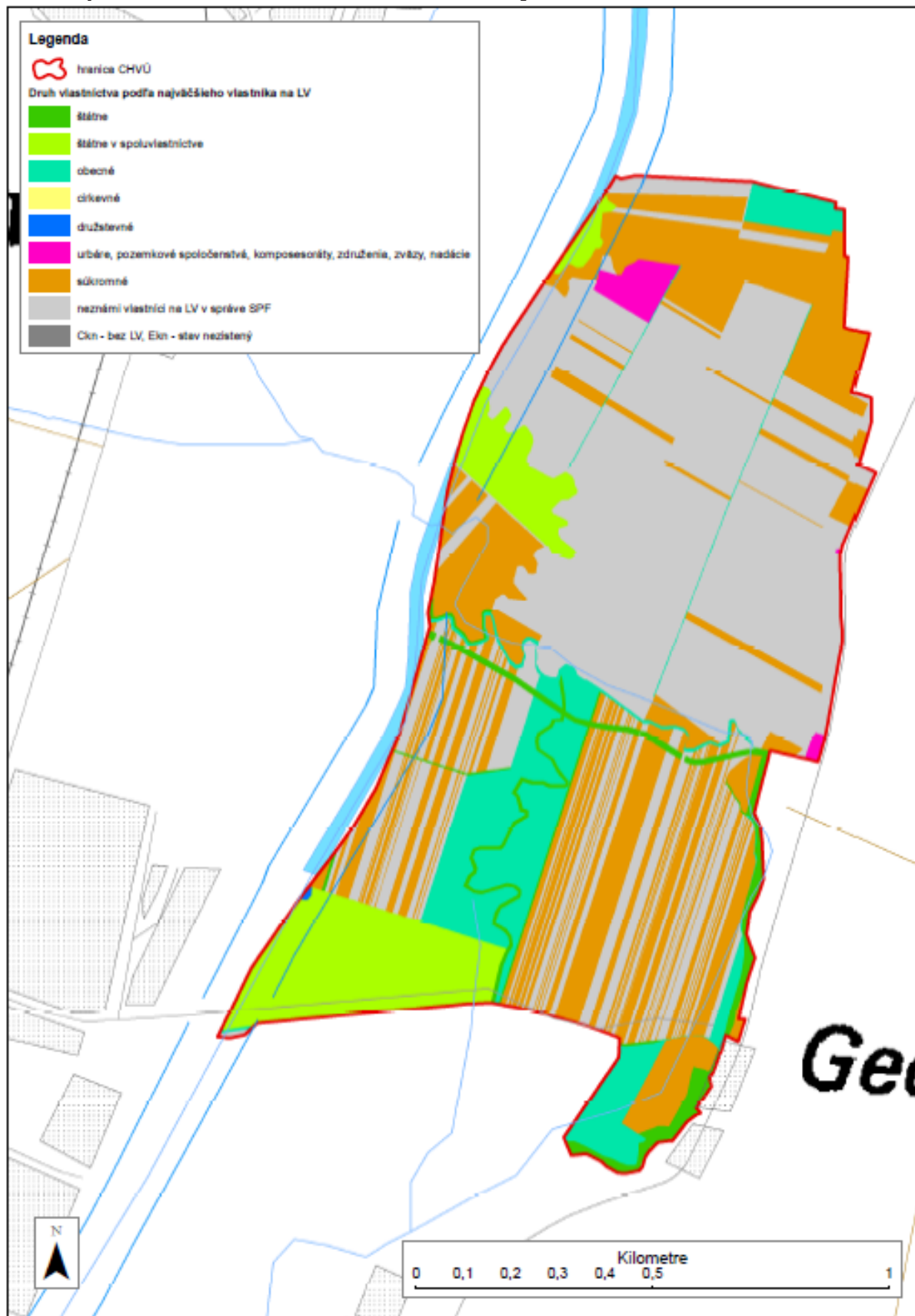
- SOS/BirdLife Slovensko: Metodika systematického dlhodobého monitoringu výberových druhov vtákov v CHVÚ. ŠOP SR, Banská Bystrica.
- Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody a krajiny dostupný na <http://uzemia.enviroportal.sk/>
- Taylor B., 1996: Spotted Crake. In: del Hoyo J., Elliott A., Sargatal J., Christie D.A. & de Juana E. (eds.), 2014: *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53659> on 14 September 2015).
- Trnka R., 2002: Chriaš' bodkovaný. In: Danko Š., Darolová A., Krištín T. (eds.), 2002: Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Vass D., 1988: Regionálne geologické členenie Západných Karpát a severných výbežkov Panónskej panvy na území ČSSR, Bratislava: Geologický ústav Dionýza Štúra
- Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 31/2008 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Žitavský luh

6. Prílohy

6.1. Mapa predmetov ochrany

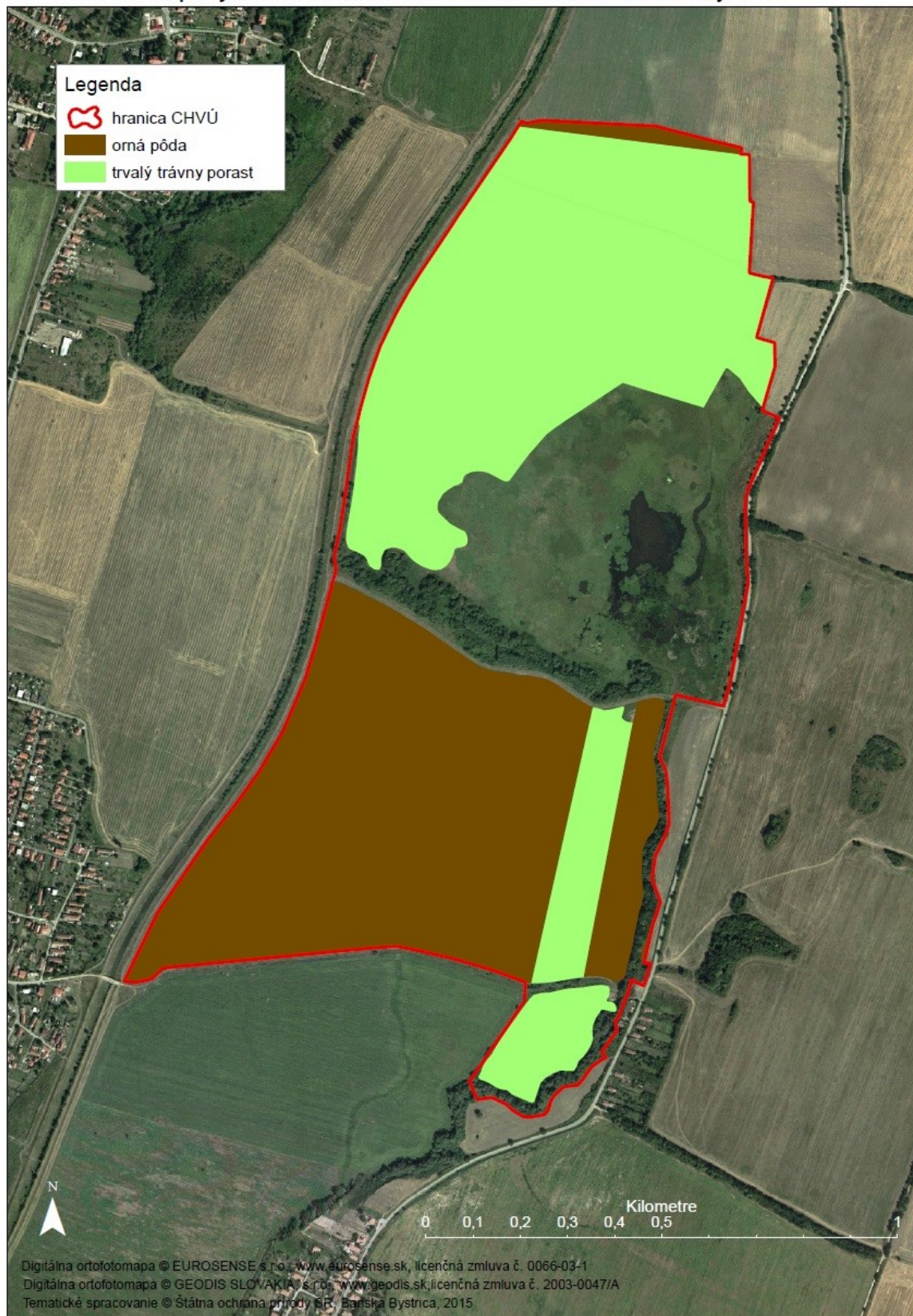

6.2. Mapa identifikácie vlastnícko-užívateľských vzťahov

6.3. Mapa využitia územia⁸

Príloha č. 6.3. Mapa využitia územia Chráneného vtáčieho územia Žitavský luh

1:10 000

⁸ Časť CHVÚ bez farebného zvýraznenia je vodná plocha a ostatné plochy.

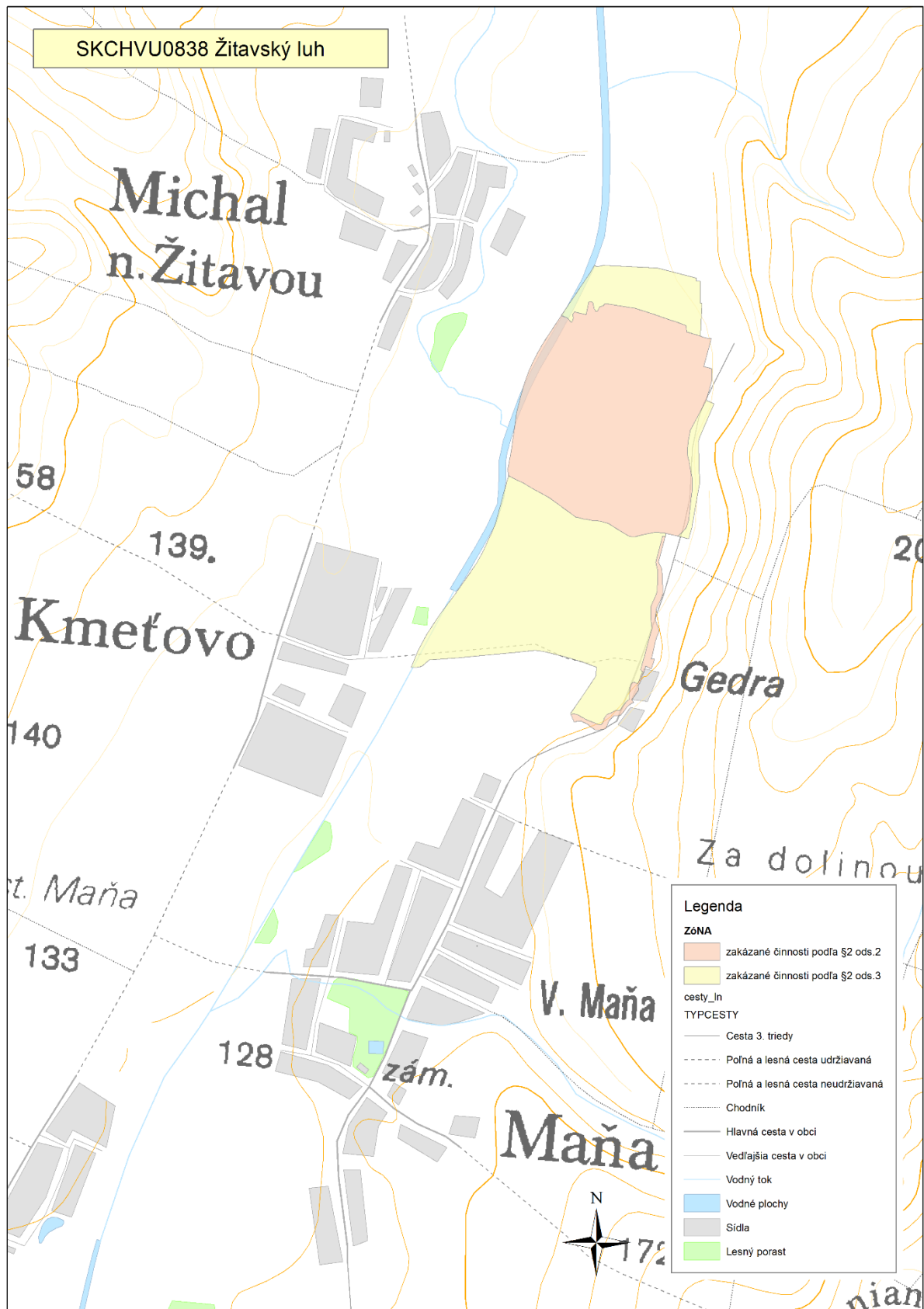
6.4. Iná dokumentácia

6.4.1. Mapa prekryvu s prírodnou rezerváciou Žitavský luh a prírodnou pamiatkou Rieka Žitava

1:10 000

6.4.2. Mapa vymedzeného územia podľa príloh vyhlášky MŽP SR č. 31/2008 Z. z.

6.4.3. Mapa vlastníctva štátu v okolí CHVÚ

Parcely registra C kn v štátnom vlastníctve v okolí CHVÚ.

